

**AGRAARIKYSYMYS
JA „MARXIN ARVOSTELIJAT“⁶⁴**

Kirjoitettu syksyllä 1907

*Julkaistu ensi kerran v. 1908:
luvut X—XI kokoelmassa: VI. Iljin.
„Agraarikysymys“, I osa, Pietari,
ja XII luku kokoelmassa „Nykyhet-
ken elämää“, Pietari*

*Julkaistaan kokoelmien
tekstiin mukaan*

X

SAKSALAISEN BULGAKOVIN, E. DAVIDIN „TEOS”

Ed. Davidin kirja „Sosialismi ja maatalous” on erittäin kömpelö ja sullottu yhteenveto niistä virheellisistä menetelmistä ja järkeilyistä, joita olemme nähneet herroilla Bulgakovilla, Hertzillä ja Tshernovilla. Sen vuoksi voisimme sivuuttaa Davidin kokonaan vaikenemalla. Mutta koska hänen „teoksensa” on nykyään epäilemättä revisionismin pääteos agraarikysymyksen alalla, niin pidämme tarpeellisenä luonnehtia vielä kerran sitä, miten herrat revisionistit kirjoittavat tieteellisiä teoksia.

Kysymykselle koneiden käytöstä maataloudessa David on omistanut kirjansa IV luvun kokonaan (ss. 115—193 venäjänk. käännöksessä) sen lisäksi, että muissa luvuissa on runsaasti erillisiä huomautuksia samasta aiheesta. Tekijä tarkastelee mitä seikkaperäisimmin satoja *teknillisiä* yksityiskohtia ja hukuttaa niihin asian poliittis-taloustieteellisen ydinajatuksen. Maanviljelyksessä ei koneilla ole sitä merkitystä kuin teollisuudessa; maanviljelyksessä ei ole keskusmoottoria; suurin osa koneista on käytössä vain ajoittaisesti; osa koneista ei anna säästöä tuotantokustannuksissa j.n.e., j.n.e. Davidin mielestä tällaiset johtopäätökset (vrt. ss. 190—193, yhteenveto koneita koskevasta kysymyksestä) kumoavat marxilaisen teorian! Mutta sehän on pelkkää kysymyksen sotkemista eikä sen selittämistä. Maanviljelyksen takapajuisuutta verrattuna jalostavaan teollisuuteen ei voida epäillä hituistakaan. Tätä takapajuisuutta ei tarvitse edes todistella. Luettelemalla kohta kohdalta, missä tämä takapajuisuus ilmenee, latelemalla esimerkkejä esimerkkien päälle ja casuksia casuksien päälle David vain lykkää kauemmaksi todellista tutkimusaihetta: onko koneiden käytöllä kapitalistinen luonne? onko koneiden käytön lisääntyminen yhteydessä kapitalistisen maanviljelyksen kasvuun?

David ei lainkaan käsitä marxilaiselle välttämätöntä kysymyksen asettelua sinänsä. Itse asiassa Davidin kat-
santokanta on pikkuporvarin katsantokanta, pikkuporvarin,
joka lohduttelee itseään kapitalismin verrattain hitaalla
edistyksellä peläten tarkastella koko yhteiskunnallista kehi-
tystä kokonaisuutena. David esimerkiksi siteeraa maatalous-
koneita koskevassa kysymyksessä Bensingiä, siteeraa luke-
mattomia kertoja⁶⁵ (ss. 125, 135, 180, 182, 184, 186,
189, 506 y.m. venäjänk. käännöksessä). Voidaan sanoa, että
Davidimme suorastaan tuskastuttaa lukijaa siirtymällä
yksityiskohdasta toiseen, lainkaan muokkaamatta aineistoa,
ilman mitään yhteyttä, ilman harkittua kysymyksen aset-
telua, ilman tarkoituspäämäärää. Sen vuoksi David ei tee mitään
yhteenvedoa Bensingin johtopäätöksistä. Sama, mitä sanoin
v. 1901 hra Bulgakovia vastaan, koskee täydellisesti myös-
kin Davidia*. Ensiksikin yhteenvedo Bensingin johtopää-
töksistä osoittaa koneita käyttävien talouksien kiistämättö-
män etevämmyyden niihin talouksiin verraten, jotka eivät
käytä koneita. Mitkään Bensingin „oikomiset” pikkusei-
koissa, joita David on ahtanut kirjansa täyteen, eivät
muuta johtopäätöstä. *David vaikenee kokonaan tästä ylei-
sestä johtopäätöksestä aivan samoin kuin hra Bulgakovkin!*
Toiseksi, siteeratessaan Bensingiä loppumattomasti, ilman
mitään järkeä ja keskinäistä yhteyttä, David *ei ole* myös-
kään, samoin kuin hra Bulgakovkaan, *huomannut* Bensin-
gin porvarillisia katsomuksia koneisiin nähden enempää
teollisuudessa kuin maanviljelyksessäkään. Sanalla sanoen,
kysymyksen yhteiskunnallis-taloudellista puolta David ei
edes ymmärrä. Hän ei osaa yleistää eikä sitoa toisiinsa
niitä faktatietoja, jotka todistavat suurtalouden eteväm-
myyttä pientalouteen verraten. Tuloksena jäljelle ei jää
mitään muuta kuin poroporvarin taantumuksellista ruiku-
tusta, poroporvarin, joka rakentaa toiveensa tekniikan taka-
pajuisuuteen ja kapitalismin kehityksen hitauteen. Oikeisto-
kadetti ja „kristillinen” luopio hra Bulgakov on teoreettisesti
aivan samaa maata opportunistisen sosialidemokraatin
Davidin kanssa.

David ei ymmärrä asian yhteiskunnallis-taloudellista
puolta muissakaan kysymyksissä, se jää häneltä auttamat-
tomasti ymmärtämättä. Ottakaa hänen perusteetinsä, hänen

* Ks. Teokset, 5. osa, s. 123. *Toim.*

mielijaatuksensa, koko teoksen „ydin”: *pientuotannon* elin-
kykyisyys maanviljelyksessä ja sen etevämyys suurtuo-
tantaan verraten. Kysykää Davidilta, mitä on pientuotanto?

Sivulta 29, huomautuksesta, te löydätte säntillisen vas-
tauksen: „Kaikissa niissä tapauksissa, joissa puhumme
pientuotannosta, tarkoitamme sellaista taloudellista kate-
goriaa, joka toimii ilman vakinaista vierasta apua ja ilman
sivuammatin harjoittamista”. Tämä on sanottu kömpelösti
ja hra Grossman on sen kääntänyt taitamattomasti, mutta
se on kuitenkin jossain määrin selvä. Tämän jälkeen teillä
on oikeus odottaa, että David tarkastelisi pienmaanviljelyk-
sen (*pienen — maa-alan puolesta*) ehtoja maanviljelijän
harjoittaman palkkatyön käytön tai sen myymisen *kannalta*.
Ei sinne päinkään.

Davidin porvarillisuus ei tule missään niin selvästi esiin
kuin siinä, että hän sivuuttaa kokonaan kysymyksen palkka-
työn käytöstä „pien”-viljelijöillä ja näiden viimeksi mainit-
tujen muuttumisesta palkkatyöläisiksi. Se on kirjaimellisesti
niin, että sivuuttaa kokonaan sen. Saksalaisissa tilastoissa
on olemassa vastaavia tilastotietoja; Kautsky esittää ne
lyhyesti „Agraarikysymyksessään” (olen esittänyt nämä
numerotiedot yksityiskohtaisesti *). David tuntee nämä
tilastot, mutta ei analysoi noita numerotietoja. David tekee
joukottain viittauksia eri monografioihin, mutta *sivuuttaa*
kokonaan niissä olevat numerotiedot tästä kysymyksestä.
Sanalla sanoen, se on pikkuporvarin kertakaikkista *vaikene-*
mista yrittäjätalonpojalla olevia „työmiehiä” koskevasta
kysymyksestä.

Tässä esimerkkejä.

Sivulla 109 sanotaan: „Yleensä puhuen puutarhaviljelyk-
sessä, samoin kuin maataloudessakin, kukoistaa pientuo-
tanta”.

Te odotatte todistuksia. Teille tarjotaan seuraavat *ja vain*
seuraavat tiedot:

„Vuoden 1895 teollisuustilaston ** tietojen mukaan
32.540:stä hedelmä- ja vihannestarhasta 13.247 = 40% oli
kooltaan pienempiä kuin 20 aaria; 8.257 = 25% oli 20—50
aaria; 5.707 = 14% oli 50 aarista 1 hehtaariin; 3.397 = 10%

* Ks. Teokset, 5. osa, ss. 183—184. *Toim.*

** Nähtävästi hra Grossman, käännöksen toimittaja, on tällä tavalla kääntänyt
sanon: Betriebsstatistik. Venäläisten käännösten kanssa on ihan helisemässä!
Pitää sanoa: „maatalouden tuotantolaitoksista tehdyn tilaston”.

oli kooltaan 1—2 hehtaaria ja vain 1.932:lla = 6%:lla oli tarhamaan pinta-ala 2 ha tai sitä suurempi”.

Siinä kaikki. Sen pitäisi todistaa pientuotannon kukoistusta puutarhaviljelyksessä. Sitä olisi pidettävä agronomiaa tuntevan Davidin tieteellisenä teoksena. Jos asia on siten, niin emme enää ymmärrä, mitä sitten on puoskaroiminen tieteessä.

Vain 6%:lla on 2 ha tai enemmän, sanoo David. Rinnalla, tuossa samassa tilastossa, josta hän nämä numerot ottaa, on tiedot näillä 6%:lla olevasta *maan määrästä*. *David vaikenee noista numeroista*. Ja hän vaikenee niistä sen vuoksi, että ne hävittävät hänen teoriansa. „1.932 isännälle, s.o. 5,94%:lle kaikista puutarhaviljelijöistä”, kirjoitin minä juuri näiden numerotietojen johdosta *, „on keskittynyt enemmän kuin puolet, 51,39%” kaikesta siitä maasta, joka on kaupallisessa puutarhanhoidossa. Näistä 1.932:sta puutarhurista 1.441:llä on 2—5 ha kasvitarhamaata; heillä on keskimäärin 2,76 ha puutarhaviljelyksiä kullakin ja *kaikkiaan maata* 109,6 ha kullakin. Viisi hehtaaria tai enemmän puutarhaviljelyksiä on 491 isännällä, ja heillä on keskimäärin 16,54 ha tarhaviljelyksiä sekä *kaikkiaan maata* 134,7 ha kullakin (sama tietolähde).

Siis *yksistään* 6%:lle puutarhureista on keskittynyt 51,39% koko tarhamaasta. He ovat suurkapitalisteja, joilla puutarhat ovat kapitalistisen maanviljelyksen *lisänä* (taloudet käsittävät 100—135 hehtaaria). Kaupallinen puutarhanhoito on siis kapitalistisesti äärettömän keskittynyttä. Mutta Davidilla on... rohkeutta väittää, että „kukoistaa pientuotanto”, s.o. tuotanto, jota harjoitetaan ilman palkkatyön käyttöä. *Hän ei esitä tietoja siitä*, miten suuret taloudet kaupallisessa puutarhanhoidossa vaativat avukseen palkkatyöläisiä.

Sillä tavalla tiedemies David suhtautuu tilastotietoihin. Esimerkkinä siitä, miten hän käyteele erikoistutkielmia, on se samainen paljon puhuttu Hecht ⁶⁶, johon herrat Bulgakov, Hertz ja Tshernov ovat vedonneet **. „Teoksessaan” David toistaa Hechtiä kahdella sivulla (ss. 394—395). Ja *miten* hän toistaa? *Ei hiiskahdustakaan palkkatyöstä*. Ei hiiskahdustakaan siitä, että Hecht kaunistelee maatilkun omistavan tehdastyöläisen „*asuinpaikan vakinaisuutta*” ja sekoittaa

* Ks. Teokset, 5. osa, s. 204. *Toim.*

** Ks. Teokset, 5. osa, ss. 153—157. *Toim.*

työläiset ja vauraat talonpojat toisiinsa. Ei hiiskahdustakaan siitä, että samalla kun pieni määrä vauraita talonpoikia „kukoistaa”, ovat suuret joukot sellaisessa asemassa, että kun maito myydään, niin täytyy sen asemesta käyttää margariinia, joka on halvempaa.

David ei ainoastaan vaikene tästä, vaan vieläpä sanoo, että „Hecht esittää hyvin mielenkiintoisia tietoja näiden talonpoikien suurista elinvaatimuksista” (s. 395). Tämän räikeämpää porvarillista apologeettisuutta on vaikea kuvitellakaan.

Muuten sivumennen siitä Hechtin maininnasta, että talonpojat myyvät maitoa ostaakseen margariinia, joka on halvempaa. Sen luulisi olevan taloustieteilijälle aivan yleisesti tunnetun tosiasian. Marx sanoi jo vuonna 1847 „Filosofian kurjuudessa” siitä, kuinka kapitalismi huonontaa kansan ravintotilaa⁶⁷. Venäjällä ovat tämän ilmiön todenneet moneen kertaan jo Engelhardtin⁶⁸ ajoista saakka (70-luvulta) kaikki ne, jotka ovat edes jossain määrin tunnollisesti tutkineet kapitalismin edistystä lypsykarjataloudessa. „Tiedemies” David ei ole huomannut sitä. Hän vieläpä hihittääkin sosialistien maininnoille siitä.

Davidin kirjan sivuilla 427—428 näemme pilkattavan Kautskya, joka sanoo, että maitola-asetat, jotka kehittävät maidon myyntiä talonpoikain taholta, huonontavat talonpoikien ravintoa. Jotta lukija voisi asettaa oikeaan arvoonsa saksalaisen narodnikki Davidin, esitämme hänen omat sanansa:

„...Kaikilla muilla ihmisillä on tapana suurempia tuloja saatuaan käyttää niistä jonkin verran myöskin vatsaansa varten. Sellainen nyt on, niin sanoaksemme, ihmisen luonto, että hän sangen mielellään syö jotain parempaa, jos hänellä vain on siihen hiukankin rahaa. Senpä takia onkin äärimmäisen kummallista, että yksinomaan vain talonpoika, joka saa osuuskunnan avulla maidostaan ja sioistaan enemmän tuloja kuin aikaisemmin, mikä on yleisesti tunnustettu asia, menettelee vallan toisin kuin muut kuolevaiset” j.n.e., j.n.e., j.n.e.

Tähän taantumuksellisen poroporvarin ilveilyyn ei tietenkään kannata vastata. Riittää, kun hänet näytetään lukevalle yleisölle, riittää, kun hänet vedetään päivän valoon niiden sekavien agronomisten sitaattien röykkiöstä, joita on ripoteltu 550:lle sivulle. Riittää, kun mainitsemme, että yksinpä porvariston apologeetta Hechtkin, jota David siteeraa, tunnustaa ravinnon huononemisen *tosiasiaksi*, joka johtuu siitä, että maito myydään pois ja sen tilalle tulee

halpa margariini. Tämä koskee etelä-Saksaa, aluetta, jossa on vallitsevana talonpoikainen pientalous. Toiselta seudulta — Itä-Preussista — meillä on Klawkin * antama aivan samanlainen lausunto, että pikkutalonpojat „hyvin vähän käyttävät voita ja kuorimatonta maitoa”.

Davidin porvarillisen apologeettisuuden voi huomata poikkeuksetta kaikissa kysymyksissä, joita hän koskettelee. Hän ylistelee esimerkiksi Saksan ja Tanskan maito-osuuskuntia käyttäen siihen kymmeniä sivuja (413—435 y.m.). Hän esittää tilastojakin... mutta vain osuuskuntien lukumäärän lisääntymisestä! Hän *ei esitä* saksalaisten tilastojen numerotietoja „osuuskunnallisen” maitotuotannon keskittymisestä kapitalististen suurtalouksien käsiin **. Davidit eivät huomaa tällaisia numeroita niissä tilastoissa, joita he käyttävät!

„Osuuskunniksi järjestyneet tanskalaiset talonpojat”, sanoo David, „ovat sivuuttaneet jopa suurmaanomistajien yksityisfarmitkin”. Sitten seuraa esimerkki: sitaatti kokeilulaboratorion 46. selostuksesta, jonka mukaan osuuskuntien voi on parempaa kuin tilanherrojen voi. Ja David jatkaa:

„Tällaisia tuloksia saavuttivat talonpojat, jotka aikoinaan pienissä talouksissaan valmistivat ainoastaan huonoimman lajin voita, josta he saivat tuskin puolet siitä hinnasta, minkä suuromistajat saivat. Sitä paitsi tässä on oikeastaan kysymys keski- ja pientalonpojista (kursivointi Davidin). Vuonna 1898 Tanskassa oli 179.740 karjanavetta; tästä määrästä ainoastaan 7.544:ssä, s.o. 4%:lla, oli 30 lehmää tai enemmän; 49.371:ssä, s.o. 27,82%:lla, oli kussakin 10—29 lehmää. Vähemmän kuin 10 päätä karjaa oli 122.589 karjanavetassa, s.o. 68,97%:lla. Enemmällä kuin puolella näistä viimeksi mainituista, nimittäin 70.218 karjanavetassa, mikä tekee 39,85% niiden kokonaisuudesta,—oli vain 1—3 päätä karjaa, t.s. ne kuuluivat pientalouksille. Sitä, että huomattava enemmistö pienistä talonpoikaistalouksista osallistuu osuuskuntajärjestöihin, osoittaa se tosiasia, että vuonna 1900, jolloin Tanskassa oli kaikkiaan noin 1.110.000 lypsylehmää, osapuilleen 900.000 lehmän maito annettiin maito-osuuskuntiin” (s. 424).

Sellaisia ovat tiedemies Davidin perustelut. Hän välttää tarkkoja numerotietoja lehmien määrän jakaantumisesta eri ryhmien talouksissa, niiden esittäminen on hänelle vastenmielistä. Mutta jo niistäkin hajallisista numeroista, jotka hän on esittänyt, näkyy, että hän kokonaan vääristelee tosiloja. Vertailemalla lehmien yleistä lukumäärää siihen, kuinka karjanavettain määrä jakaantuu karjan luvun

* Ks. Teokset, 5. osa, ss. 165—166. *Toim.*

** Ks. Teokset, 5. osa, s. 206. *Toim.*

mukaan, saamme seuraavanlaisen, *tosin likimääräisen* *, mutta yleensä kuitenkin epäilemättä tosioloja vastaavan kuvan:

T a n s k a	Talouksien määrä tuhansissa	Niillä lehmia tuhansissa	1 taloutta kohti lehmia
Taloudessa on 1—3 lehmää	70	100	1,43
” ” 4—9 ”	52	250	4,81
” ” 10—29 ”	49	550	11,22
” ” 30 lehmää tai enemmän	8	200	25,00
<i>Yhteensä</i>	179	1.100	6,14

Näistä numeroista näkyy ensinnäkin, että lypsykarjanhoidon keskittyminen on Tanskassa *erittäin suuri*. 750.000 lehmää 1.100.000:sta, s.o. *yli kaksi kolmasosaa koko määräst*, kuuluu *suurtalouksille*, 57.000:lle 179.000:sta, t.s. vähemmälle kuin kolmannekselle isäntien koko lukumääräst. Tällaiset taloudet eivät nähtävästi tule toimeen ilman palkkatyötä, koska niissä kussakin on 10 lehmää tai enemmän. Siis David „ei ole huomannut” sitä, ettei karjanhoitotalouden koko tässä ole suinkaan pieni; tanskalaisista isännistä ei voida tehdä johtopäätöksiä maan määrän perusteella. David „ei ole huomannut” sitä, että valtavalla määrällä pientalouksia on tässä, kuten kaikkialla ja aina kapitalistisessa maanviljelyksessä, mitättömän pieni osa yleisestä tuotannosta. Pikkuisäntiä on 70.000, s.o. melkein 40%, mutta heillä on $\frac{1}{11}$ lehmien kokonaismääräst.

Toiseksi, nämä esitetyt numerot osoittavat, että *osuuskuntien tarjoamista eduista* Tanskassakin, samoin kuin Saksassa, nauttivat *pääasiassa kapitalistit*. Kun 1.100.000 lehmästä 900.000 lehmän maito menee maito-osuuskunnille, niin 200.000 lehmää jää siis *syryään* osuuskunnallisen myynnin antamista „eduista”. Ne ovat pääasiassa kaikkein pienimpien isäntien lehmia, sillä Saksaa koskevista tiedoista

* Nämä numerot ovat likimääräisiä ensinnäkin siksi, että lehmien lukumäärä on otettu vuodelta 1900, mutta talouksien määrä vuodelta 1898; toiseksi sen takia, että lehmien lukumäärä talousryhmittäin on täytynyt määrittellä likipitien, koska Davidilla ei ole tarkkoja numeroita. Suurtalouksien ominaispalnon määrittelimme todellisuutta pienemmäksi: 7.544 taloudessa on kussakin 30 lehmää tai enemmän. Siinäkin tapauksessa, jos otetaan vähin määrä, minimum, t.s. 30 lehmää taloutta kohti, niin se tekee $7.544 \times 30 = 226.320$ lehmää. Me otimme *pienimmän* numeron, sillä muussa tapauksessa pientalouksien koko olisi joutunut liian lähelle ryhmien minimi- eikä maksimirajaa.

me jo näimme, että korkeintaan 2 hehtaarin talouksista vain 0,3% talouksien yleismäärästä osallistuu maito-osuuskuntiin, mutta 100 ha ja sitä suuremmista talouksista — 35,1%. Kaikki seikat panevat siis olettaamaan, että pikkuisännät (70.000 isäntää, joilla on 100.000 lehmää) nauttivat vähimmin osuuskunnallisen myynnin tarjoamista eduista.

Tanskan esimerkki lyö täydellisesti nurin Davidin ja osoittaa, että maitotuotteiden tuotannossa eivät ole vallitsevina pien- eikä keskitaloudet, vaan suurtaloudet.

Antaaksemme jonkin verran eloisuutta näille kuolleille numeroille ja taulukoille, näyttääksemme porvarillisen maanviljelyksen luokkaluonteen (jonka tylsä pikkuporvari David sivuuttaa kokonaan) esitämme erään merkkitapauksen Tanskan työväenliikkeen historiasta. Vuonna 1902 Tanskan laivanomistajat alensivat lämmittäjien palkkoja. Nämä vastasivat siihen lakolla. Yleinen satamatyöläisten liitto tuki heitä lopettamalla niin ikään työt. Mutta... lakkoa ei onnistuttu saamaan yleislakoksi eikä ulottumaan Tanskan kaikkiin satamiin. „Esbjergin satamaa (Tanskan länsirannikolla, tärkeä kaupankäynnissä Englannin kanssa), jolla on niin tavattoman suuri merkitys tanskalaisten maataloustuotteiden viennissä, ei onnistuttu saamaan mukaan lakkoon, sillä Tanskan maatalousosuuskunnat ilmoittivat lähettävänsä viipymättä tarvittavan määrän jäseniään laivoja lastaamaan; Tanskan talonpojat eivät salli tuotteidensa maastaviennin pysäyttämistä” *.

Tanskan osuuskunnat asettuivat siis laivanomistajaisäntien puolelle työläisiä vastaan ja saattoivat lakon häviöön. On tietysti täysin selvää, että kapitalistifarmarit, joilla on 10 lehmää tai enemmän, tukivat samoin kapitalisteja työläisiä vastaan. Se vain on käsittämätöntä, että Davidin tapaiset kirjailijat, jotka hämäävät luokkataistelua, nimittävät itseään sosialisteiksi.

Kysymyksessä maanviljelystalouksien yhteydestä teknillisiin tuotantoaloihin (sokerinvalmistus, viinapolttimot j.n.e.) David tekee *aivan saman* virheen kuin hra Bulgakovkin. Saksalainen „oppinut” opportunisti aivan venäläisen professorin tapaan *kopioi yksinkertaisesti* taulukot saksalaisen kyselykaavan antamista tiedoista ajattelematta

* Emil Helms. „Die socialdemokratische und gewerkschaftliche Bewegung in Dänemark”. Lpz. 1907. S. 138 (Emil Helms. „Sosialidemokraattinen ja ammatillinen liike Tanskassa”. Leipzig, 1907, s. 138. Toim.).

lainkaan, mitä nämä taulukot tarkoittavat! Kautsky vakuuttaa, että sokerintuotanto on maataloudellisen suurteollisuuden esikuva. Kumotakseen tämän väitteen David esittää Bulgakovin tapaan numeroita, jotka osoittavat, että sellaisia pientalouksia, jotka ovat yhteydessä teknillisiin tuotantoloihin, on enemmän kuin suurtalouksia (ss. 406, 407, 410 Davidilla). Oppinut tilastotieteilijä on unohtanut sen, että pientalouksia on yleensä enemmän kuin suurtalouksia. Sen sijaan, että olisi määritellyt teknillisiin tuotantoloihin yhteydessä olevien talouksien prosenttisuhteen kyseisen ryhmän talouksien kokonaismäärään verraten, hän jäljensi taulukon, jossa on osoitettu tällaisten talouksien prosenttisuhte ryhmittäin niiden yleiseen määrään verraten. Tämän hra Bulgakovin tekemän virheen olen edellä jo osoittanut yksityiskohtaisesti*. Lisäksi on vain huomautettava, että E. David, joka on yhtä tunnollinen tieteellisyydessään, ei ole myöskään vaivautunut sen enempää vilkaisemaan numerotietoihin siitä, mikä osa kapitalistien hallussa olevasta maamäärästä on sokerijuurikasviljelyksinä.

Miten koomillisen pitkälle saksalaisen opportunistin ja venäläisen liberaalisen professorin hengenheimolaisuus menee, näkyy siitä, etteivät he ainoastaan käytä yhtä huolimattomasti ja taitamattomasti tilastotietoja, vaan myöskin yhtä huolimattomasti siteeraavat Marxia. Samoin kuin Bulgakov David tunnustaa „maan vähenevän hedelmällisyyden lain”. Tosin hän yrittää selitellä sitä erikoisin rajoituksin, sovitella sitä erikoisin ehdoin, mutta asia ei siitä parane hituistakaan. Esimerkiksi sivulla 476 David sanoo, että „tämä laki ei yleensä koske kysymystä tuottoisuuden vaihtelusta siirryttäessä tieteellis-teknilliseltä asteelta toiselle. Laki koskee yksinomaan tuottoisuuden vaihtelua samalla tieteellis-teknillisellä asteella”. Tämä on juuri sitä paljonpuhutun lain rajoitusta, josta mainitsin hra Bulgakovia vastaan**, ja lisäsin heti samalla, että se on oleva „laki”, joka on „niin suhteellinen, ettei mistään laista eikä edes mistään maanviljelyksen kardinaalisesta erikoisuudesta voi olla puhuttakaan”.

Siitä huolimatta David yrittää edelleenkin nostaa tämän lain maanviljelyksen erikoisuudeksi. Syntyy kuvaamatonta sekasotkua, sillä „fieteellisten-tekniillisten” ehtojen pisyessä

* Ks. Teokset, 5. osa, ss. 199—200. Toim.

** Ks. Teokset, 5. osa, ss. 98—99. Toim.

muuttumattomina ovat pääoman lisäsijoitukset teollisuudessaakin äärimmäisen rajoitettuja.

„Maatalouden takapajuisuus”, sanoo David viimeisessä luvussa, „on selitettävissä ensinnäkin *organisten luonnonvoimien konservatiivisuudella*, mikä ilmenee pienenevien satojen lakina” (501). Tässä johtopäätöksessä on jo heitetty yli laidan vastikään esitetty väittäjä, että „laki” ei koske korkeammalle teknilliselle asteelle siirtymisen tapauksia! „Luonnonvoimien konservatiivisuus” on pelkkää taantumuksellisen poroporvarillisuuden sanakieroilua, poroporvarillisuuden, joka ei pysty käsittämään niitä *yhteiskunnallisia* oloja, jotka jarruttavat erikoisesti maatalouden kehitystä. David ei näy ymmärtävän sitä, että näihin *yhteiskunnallisiin* oloihin kuuluvat: ensinnäkin feodalismiin jätteet maanviljelyksessä, batrakkien epätasa-arvoisuus j.n.e., j.n.e., ja toiseksi *maankorko*, joka paisuttaa hintoja ja *vakiinnuttaa maan hintaan* korkean maankoron.

„Käsityksemme on se”, kirjoittaa David, „että Saksan maanviljelys ei voisi nykyään tuottaa tarvittavaa määrää viljaa sillä tuottoisuudella, jota valtamerentakaisen tuotannon takia pidetään normaalina maailmantalouden kannalta. Pienenevien satojen laki ei salli rajattomasti suurentaa tuotteiden määrää rajoitetulla maa-alalla ilman tuottoisuuden alenemista” (519)— viimeisen lauseen on David alleviivannut.

Olkaa hyvä ja katsokaa tuota taloustieteilijää! Hän sanoo, että pienenevien satojen „laki” koskee *yksinomaan* tuottoisuuden vaihteluja samalla tieteellis-teknillisellä asteella (476). Mutta johtopäätös kuuluu: „laki ei salli „rajattomasti” suurentaa tuotteiden määrää” (519)! Mistä sitten johtuu, että Saksan maanviljelys *ei voisi tulla nostetuksi* seuraavalle „tieteellis-teknilliselle asteelle”, ellei esteenä olisi yksityinen omistusoikeus maahan, ellei esteenä olisi paisutettu maankorko, ellei esteenä olisi batrakin oikeudettomuus, poljettu asema ja nöyryytys, elleivät esteenä olisi junkkerikunnan villit keskiaikaiset etuoikeudet??

Porvarillinen apologeetta yrittää luonnollisesti olla huomioimattomatta maanviljelyksen takapajuisuuden yhteiskunnallisia ja historiallisia syitä säilyttäen syyn „luonnonvoimien konservatiivisuuden” ja „vähenevän hedelmällisyyden lain” kontolle. Tuo surullisen kuuluisuuden saanut laki ei sisällä mitään muuta kuin apologeettisuutta ja tylsäjarkisyyttä.

Ja verhotakseen häpeällistä perääntymistään porvarillisen taloustieteen vanhojen ennakkoluulojen helmaan David aivan samoin kuin Bulgakovkin tarjoaa meille panettelevan viittauksen Marxiin. David siteeraa „Pääoman” III osasta *sitä samaa sivua* (III. B., II Theil, S. 277), jonka myöskin hra Bulgakov on esittänyt! (Ks. s. 481 Davidilla ja ylempänä esitettyä hra Bulgakovin käsittelyä *.)

Se, mitä olen sanonut hra Bulgakovin *tieteellisestä tunnollisuudesta*, koskee *täydellisesti* myöskin Davidia. Hra Bulgakov vääristeli Marxilta ottamaansa sitaattia. David rajoittui esittämään ensimmäiset sanat samasta sitaatista: „Maan alenevasta tuottavuudesta peräkkäisiä pääoman sijoituksia tehtäessä katso Liebigiltä” („Das Kapital”, III. B., II. Theil, S. 277 **) ⁶⁹. Samoin kuin Bulgakovkin David vääristeli Marxia esittämällä asian lukijalle siten, ikään kuin tämä olisi Marxin ainoa maininta asiasta. Toistamme, että todellisuudessa jokainen, joka on lukenut „Pääoman” III osan (ja teoksen „Theorien über den Mehrwert” ⁷⁰ toisen osan II niteen), tietää asian olevan päinvastoin. Marx osoittaa *kymmeniä kertoja*, että pääoman lisä-sijoitusten tuottavuuden *alenemistapausta* hän pitää täysin tasavertaisena, yhtä mahdollisena kuin sitäkin tapausta, että pääoman lisä-sijoitukset aiheuttavat tuottavuuden *kohoamisen*.

Sivulla 481 olevassa huomautuksessa David lupaa tulevaisuudessa käsitellä tämän lain yhteyttä maankorkoon sekä „käsitellä arvostelevasti Marxin yritystä kehitellä ja laajentaa maankorkoteoriaa kumoten Malthusin ja Ricardon antamat perusteet”.

Rohkenemme ennustaa, että Davidin arvosteleva käsittely tulee olemaan porvarillisten ennakkoluulojen toistamista à la hra Bulgakov tahi... à la toveri Maslov.

Siirtykäämme käsittelemään vielä erästä Davidin kerrassaan väärää väittämää. Hänen apologeettisuutensa tahi vääristelemiensä tilastotietojen kumoaminen on jo kovin epäkiitollista työtä. Kysymyksestä, jonka käsittelyyn nyt siirrymme, meillä on eräitä uusia tietoja, jotka antavat mahdollisuuden rinnastaa tosiolojen *faktillista* kuvaa nyky-aikaisen poroporvarillisuuden teorioihin.

* Ks. Teokset, 5. osa, ss. 106—108. *Toim.*

** — „Pääoma”, III osa, II nide, s. 277. *Toim.*

XI

KARJANHOITO PIEN- JA SUURTALOUDESSA

Puolustaessaan pientuotantoa „arvostelijat” eli bernsteiniläiset vetoavat agraarikysymyksessä varsin usein seuraavaan seikkaan. Pienviljelijät pitävät maa-alan määrättyä yksikköä kohti paljon enemmän karjaa kuin suurviljelijät. Siis pienviljelijät lannoittavat maata paremmin, sanovat he. Heidän taloutensa on teknillisessä suhteessa korkeammalla tasolla, sillä lannoituksella on ratkaiseva merkitys nykyaikaisessa maanviljelyksessä, ja taloudessa olevasta karjasta saatava lanta on monta kertaa parempaa kuin mitkään ja minkäänlaiset keinolannoitteet.

Ed. David kirjassaan „Sosialismi ja maatalous” antaa tälle perustelulle ratkaisevan merkityksen (ss. 326, 526, 527 venäjänk. käännöksessä). Hän kirjoittaa kursiivilla: „lanta on maanviljelyksen sielu” (s. 308) ja ottaa tämän totuuden pääperusteekseen puolustaessaan pienviljelystä. Hän esittää saksalaisia tilastotietoja, jotka osoittavat, että pientalouksissa pidetään määrättyä maa-alaa kohti paljon enemmän karjaa kuin suurtalouksissa. David on vakuuttunut siitä, että nämä tiedot ratkaisevat lopullisesti hänen edukseen kysymyksen suur- ja pientuotannon etuisuuksista maanviljelyksessä.

Tarkastelkaamme lähemmin tätä teoriaa ja maatalouden lantasielua.

Davidin ja hänen lukuisten porvarillisiin taloustieteilijöihin kuuluvien kannattajiensa pääasiallisena perusteena ovat tilastolliset perusteet. Vertaillaan karjan määrää (maa-alayksikköä kohti) erisuuruuksissa talouksissa. Tällöin vaihteliaasti oletetaan, että vertailtavana ovat samanlaatuiset suureet, s.o. että samalla määrällä jotain vissiä karjalajia on sekä suur- että pientalouksissa niin sanoaksemme yhdenvertainen maataloudellinen arvo. Oletetaan, että sama määrä karjaa antaa saman verran lantaa ja että karja on laadultaan enemmän tai vähemmän samanlaista sekä suur- että pientalouksissa j.n.e.

On ilmeistä, että käsiteltävänä olevan perusteen todistuspätevyys riippuu kokonaan tämän tavallisen sanomatta ymmärretyn olettamuksen oikeellisuudesta. Onko tuo oletamus oikea? Jos siirrymme paljaista ja tökeröistä summitaistilastoista analysoimaan pien- ja suurmaanviljelystuo-

tannon yhteiskunnallis-taloudellisia ehtoja kokonaisuudessaan, niin huomaamme heti, että juuri sitä, mikä olisi todistettava, pidetään tuossa olettamuksessa jo todistettuna. Marxilaisuus väittää, että karjanhoidon ehdot (ja samoin maanhoitoehdot ja maanviljelijätyöläisen ylläpito, kuten olemme nähneet) ovat pientuotannossa *huonommat* kuin suurtaloudessa. Porvarillinen poliittinen taloustiede ja sen jälkeen myöskin bernsteiniläiset väittävät päinvastaista: pienviljelijän *ahkeruuden* vuoksi karjan hoitamisehdot ovat pientaloudessa paljon paremmat kuin suurtaloudessa. Tätä kysymystä valaisevien tilastotietojen löytämiseksi tarvitaan kokonaan toisenlaisia tilastoja kuin ne, joita David käyttää. Siihen tarvitaan tilastotutkimuksia karjan laadusta erisuuruissa talouksissa eikä sen määrästä. Saksalaisessa taloustieteellisessä kirjallisuudessa on olemassa sellainen tutkielma, ehkäpä useampikin. Ja erittäin luonteenomaista on, että David, joka on ahtanut kirjaansa lukemattoman määrän asiaan kuulumattomia sitaatteja kaikenlaisista agronomisista teoksista, onkin sivuuttanut visusti vaikenevilla kirjallisuudessa tavattavat yritykset osoittaa seikka-peräisten tutkimusten nojalla pien- ja suurtalouden sisäiset olosuhteet. Me tutustutamme lukijaa erääseen näistä teoksista, jonka David on aivan suotta kokonaan kiertänyt.

Tunnettu saksalainen maatalouskirjailija Drechsler on julkaissut erään monografisen „maataloudellisen tilastotutkimelman” tulokset; tästä tutkielmasta hän on aivan oikein sanonut, että „tulostensa täsmällisyyden kannalta sillä tuskin on vertaistaan”. Hannoverin maakunnassa tutkittiin 25 asutusta (22 kylää ja kolme tilanherrakartanoa) ja jokaisesta taloudesta koottiin erikseen tiedot sekä maan ja karjan määrästä että *myöskin karjan laadusta*. Karjan laadun määrittelemiseksi käytettiin erittäin täsmällistä menetelmää: määriteltiin jokaisen eläimen *elävä paino** kilogrammoissa „eri eläinten mahdollisimman täsmällisen arvioimisen nojalla, jonka suorittivat asiantuntijat”. Näin saatiin tiedot kunkin lajin eläinten elävästä painosta erisuuruissa talouksissa. Sitä paitsi tutkimus suoritettiin

* David tuntee mainiosti tuon agronomien keinon — eri elukoiden elävän painon määrittelyn. Sivulla 367 hän kertoo yksityiskohtaisesti, millainen on liha-, maito- ja työnautakarjaan j.n.e. kuuluvien eläinten eri rotujen elävä paino. Hän kopioi nämä tiedot agronomeilta. Hänen päähänsäkään ei pälkähä, ettei taloustieteilijälle yleensä ja varsinkaan sosialistille ole tärkeää eri karjarotujen välinen ero, vaan *karjan hoitoehtojen* erilaisuus pien- ja suurtaloudessa, „talonpoikaissa” ja kapitalistisessa taloudessa.

kahdesti: ensimmäisen kerran vuonna 1875, toisen kerran vuonna 1884. Drechsler julkaisi numerotiedot * muokkaamattomina, kolmesta kartanosta kustakin erikseen ja kylistä kolmena ryhmänä, jolloin kylien talonpoikaistaloudet jaettiin seitsemään ryhmään maan määrän mukaan (yli 50 hehtaaria, 25—50, 12,5—25, 7,5—12,5, 2,5—7,5, 1,25—2,5 ja korkeintaan 1,25 hehtaaria). Kun otetaan huomioon, että Drechslerillä on numerotiedot yhdestätoista eri karjalajista, niin lukijalle käy selväksi kaikkien näiden taulukkojen monimutkaisuus. Saadaksemme yhteenlasketut tiedot, jotka antaisivat mahdollisuuden nähdä yleiset ja perusjohtopäätökset, me jaamme *kaikki* taloudet *viiteen* perusryhmään: a) suurkanatot; b) talonpoikaistaloudet, joilla on maata yli 25 ha (hehtaaria); c) joilla on 7,5—25 ha; d) 2,5—7,5 ha ja e) vähemmän kuin 2,5 ha.

Talouksien lukumäärä näissä ryhmissä ja maan määrä niillä oli vuosina 1875 ja 1884 seuraava:

	Vuonna 1875			Vuonna 1884		
	Talouksien lukumäärä	Niillä maata	Maata 1 taloutta kohti	Talouksien lukumäärä	Niillä maata	Maata 1 taloutta kohti
	(Hehtaareissa = ha)					
a) Kartanot	3	689	229	3	766	255
b) Taloudet, joilla on maata 25 ha tai enemmän	51	1.949	38	58	2.449	42
c) Taloudet, joilla on maata 7,5—25 ha	274	3.540	13	248	3.135	12
d) Taloudet, joilla on maata 2,5—7,5 ha	442	1.895	4,3	407	1.774	4,3
e) Korkeintaan 2,5 ha	1.449	1.279	0,88	1.109	1.027	0,92
<i>Yhteensä</i>	2.219	9.352	4,2	1.825	9.151	5,0

Selittääksemme näitä numeroita pysähdymme ennen kaikkea tarkastelemaan erisuuruisten talouksien taloustyyppiä. Drechslerin mielestä mitkään taloudet, joilla on maata 7,5 hehtaaria tai enemmän, eivät tule toimeen ilman

* Vuodelta 1875 teoksessa „Schriften des Vereins für Sozialpolitik“, Band XXIV, S. 112 („Bäuerliche Zustände“, B. III) ja vuodelta 1884 teoksessa „Thiel's landwirtschaftliche Jahrbücher“, Band XV (1886) („Sozialpolitik der liiton teokset“, XXIV osa, s. 112 („Talonpoikain asema“, III osa) ja vuodelta 1884 „Thielin maataloudellisissa vuosikirjoissa“, XV osa (1886). Toim.).

palkkatyötä. Siten saadaan (v. 1875) 325 talonpoikaistaloutta, joihin palkataan työläisiä. Kaikista talouksista, joilla on korkeintaan $2\frac{1}{2}$ ha, on pakko palkkautua sivutöihin. Drechslerin laskelmien mukaan puolet niistä talouksista, joilla on maata 2,5—7,5 ha (keskimäärin = 4,3 ha), tulee toimeen ilman palkkatöissä käyntiä, toisen puolen sen sijaan täytyy antaa työläisiä palkkatöihin. Siis yhteensä talonpoikaistalouksista on kapitalistisia 325 taloutta, pieniä „työrahvaan” talouksia (kuten meidän narodnikkimme sanoisivat) eli sellaisia, jotka eivät palkkaa työläisiä eivätkä palkkaudu itse, on 221 taloutta, ja puoli-proletaarisia, joista palkkautuu väkeä muualle, 1.670 taloutta.

Valitettavasti Drechslerin tekemä ryhmittely eroaa yleisten saksalaisten tilastojen ryhmittelystä, joissa keskitalonpoikaistona pidetään niitä isäntiä, joilla on maata 5—20 ha. Mutta epäilemättömäksi tosiasiaksi kuitenkin jää se, että suurin osa näistä keskitalonpojista ei tule toimeen ilman palkkatyöläisten käyttöä. Saksassa „keski”-talonpojat ovat pikkukapitalisteja. Ne talonpojat taas, jotka eivät palkkaa työläisiä eivätkä itse palkkaudu, muodostavat mitättömän pienen vähemmistön: 2.216:sta heitä on 221, s.o. yksi kymmenesosa.

Näin siis ottamamme talousryhmät voidaan niiden taloustyyppin mukaan luonnehtia seuraavalla tavalla: a) kapitalistiset suurtaloudet; b) keskisuuret kapitalistiset taloudet („grossbauerit”); c) pienet kapitalistiset taloudet; d) pienet talonpoikaistaloudet ja e) puoliproletaariset taloudet.

Talouksien yleinen lukumäärä ja niillä olevan maan kokonaismäärä on vuosien 1875 ja 1884 välisenä aikana supistunut. Se on tapahtunut pääasiassa pientalouksien kohdalta: korkeintaan $2\frac{1}{2}$ hehtaaria omistavien talouksien määrä on supistunut 1.449:stä 1.109:ään, s.o. 340 taloudella, melkein neljänneksellä. Sitävastoin suurimpien talouksien (yli 25 ha) määrä on lisääntynyt 54:stä 61:een ja niillä olevan maan määrä 2.638 ha:sta 3.215 hehtaariin, s.o. 577 hehtaarilla. Tällä paikkakunnalla tapahtunut yleinen talouden parantuminen ja kulttuurin kohoaminen, josta Drechsler on haltioissaan, merkitsee siis maatalouden keskittymistä *pienenevän* omistajamäärän käsiin. „Edistys” on työntänyt pois maanviljelyksestä miltei 400 isäntää 2.219:stä (vuoteen 1884 mennessä oli jäänyt 1.825 isäntää)

ja jäljellejääneillä se on kohottanut maanomistuksen keskimäärää taloutta kohti 4,2 hehtaarista 5 hehtaariin. Yhdellä paikkakunnalla kapitalismi keskittää kyseellistä maanviljelyksen alaa ja työntää monia pientalouksia proletariaatin joukkoon. Toisella paikkakunnalla kaupallisen maanviljelyksen kasvu luo joukon uusia pientalouksia (esimerkiksi maitokarjatalous kaupunkien lähikylissä ja kokonaisissa maissa, jotka toimittavat elintarvikkeita ulkomaille, kuten Tanskassa). Kolmansilla paikkakunnilla keskitalouksien pirstoutuminen lisää pientalouksien määrää. Summittaiset tilastot hämäävät kaikki tällaiset prosessit, joiden tutkimiseksi tarvitaan yksityiskohtaisia tutkielmia.

Kuvatulla paikkakunnalla on maatalouden edistys ilmennyt varsinkin karjanhoidon parantumisena. Eläinten yleinen lukumäärä on tällöin pienentynyt. Vuonna 1875 oli karjan lukumäärä 7.208 (suureksi karjaksi muunnettuna), vuonna 1884 — 6.993. Summittaisille tilastoille tämä karjan määrän pieneminen olisi merkinä karjanhoidon lamaan-tumisesta. Itse asiassa karjan laatu on parantunut, ja ellei oteta karjan kappalelukua, vaan eläinten yhteinen „elävä paino”, niin tulokseksi saadaan, että vuonna 1875 se oli 2.556.872 kiloa ja vuonna 1884 2.696.107 kg.

Karjanhoidon kapitalistinen edistys ei ilmene yksinomaan ja toisinaan niinkään paljon lukumäärän lisääntymisenä kuin laadun parantumisena, huonomman karjan vaihtamisena parempaan, rehun lisääntymisenä j.n.e.

*Karjan keskimääräinen lukumäärä
yhtä taloutta kohti oli:*

	Vuonna 1875			Vuonna 1884		
	Suurta karjaa	Pientä	Yhteensä	Suurta karjaa	Pientä	Yhteensä
	(Suureksi muunnettuna)					
a) Kartanot	105	69	174	110	41	151
b) Taloudet, joilla on maata 2 ¹ / ₂ ha tai enemmän	13,2	11,0	24,2	13,7	10,5	24,2
c) Taloudet, joilla on 7,5—25 ha	5,4	3,8	9,2	4,9	4,2	9,1
d) " " " 2,5—7,5 "	2,2	1,4	3,6	2,2	1,8	4,0
e) " " " kork. 2,5 "	0,3	0,6	0,9	0,4	0,7	1,1
<i>Yhteensä</i>	1,7	1,5	3,2	2,0	1,8	3,8

Suurimmissa talouksissa on karjan määrä pienentynyt. Kaikkein pienimmissä talouksissa se on kasvanut, ja kasvanut sitä nopeammin, mitä pienempi talous on. Siis näyttäisi siltä ikään kuin pientuotanto edistyisi ja suurtuotanto taantuisi? siis ikään kuin Davidin teoria saisi vahvistuksen?

Mutta ei tarvitse muuta kuin ottaa numerotiedot karjan *keskipainosta*, kun illuusio katoaa.

	Yhden eläimen keskipaino (kilogrammoissa)					
	Vuonna 1875			Vuonna 1884		
	Suuri karja	Pieni *	Yhteensä	Suuri karja	Pieni	Yhteensä
a) Kartanot	562	499	537	617	624	619
b) Taloudet, joilla on maata 25 ha tai enemmän	439	300	376	486	349	427
c) Taloudet, joilla on 7,5—25 ha	409	281	356	432	322	382
d) . . . . . 2,5—7,5 .	379	270	337	404	287	352
e) . . . . . kork. 2,5 .	350	243	290	373	261	301
<i>Keskiarvo</i>	412	256	354	446	316	365

Ensimmäinen johtopäätös näistä numerotiedoista on se, että karja on sitä parempaa laadultaan, mitä suurempi on talous. Tässä suhteessa on äärettömän suuri ero kapitalististen talouksien ja talonpoikaisten pientalouksien e'i puoliproletaaristen talouksien välillä. Esimerkiksi vuonna 1884 tämä ero suurimpien ja pienimpien talouksien välillä oli enemmän kuin *sata prosenttia*: keskinkertaisen eläimen keskipaino kapitalistisissa suurtalouksissa oli 619 kiloa, mutta puoliproletaarisissa talouksissa 301, s.o. enemmän kuin puolta pienempi! Tästä jo voidaan päätellä, kuinka pinnallisesti David ja hänen aatekumppaninsa ajattelevat, kun he edellyttävät karjan olevan laadultaan samanlaista sekä suur- että pientaloudessa.

Edellä olemme jo maininneet, että pientaloudessa hoidetaan karjaa yleensä huonommin. Nyt se on meillä saanut faktillisen vahvistuksen. Tiedot karjan elävästä painosta antavat mitä tarkimman käsityksen *kaikista* karjan hoitamiseen

* Erilainen pieni karja on muunnettu suureksi karjaksi tavanomaisten normien mukaan. Yhden vuoden kohdalla on yhden karjalajin kappaleluku näistä 11 karjalajista määritetty likipitään: on olemassa tiedot ainoastaan painosta, mutta ei kappalemäärästä.

liittyvistä ehdoista: rehu, karjasuoja, työ, hoito — kaikki tämä niin sanoaksemme summeerataan niissä tuloksissa, jotka ovat saaneet tilastollisen ilmaisunsa Drechslerin tutkielmassa. Osoittautuu, että pientalonpojan koko „ahkeruus” karjan hoitamisessa — ahkeruus, jota meidän hra V. V:mme⁷¹ ja saksalainen David niin ylistelevät, — ei pysty edes lähimainkaan korvaamaan suurtuotannon etuisuuksia, suurtuotannon, joka antaa laadultaan kaksi kertaa parempia tuotteita. Kapitalismi tuomitsee pientalonpojan ikuiseen rehkimiseen, hyödyttömään työnsä tuhlaamiseen, — sillä huolellisinkin karjan hoitaminen silloin, kun ei riitä varoja, kun ei riitä rehua, kun karja on laadultaan huonoa, kun karjasuoja on huono j.n.e., on turhaa työn tuhlaamista. Porvarillinen poliittinen taloustiede ei aseta arvioinnissaan etutilalle tätä kapitalismin harjoittamaa talonpojan taloudelliseen häviöön saattamista ja sortoa, vaan työtätekevän henkilön „ahkeruuden” (työtätekevän, joka tekee mitä huonoimmassa riisto-oloissa työtä *pääoman hyväksi*).

Toisena johtopäätöksenä yllä esitetyistä numerotiedoista on se, että karjan laatu mainitun vuosikymmenen aikana on parantunut keskimääräisesti ja parantunut myös kaikissa talusluokissa. Mutta tämän yleisen parantumisen tuloksena ei karjanhoidon ehtojen erilaisuus suur- ja pientaloudessa ole vähentynyt, vaan on käynyt *entistä* tuntuvammaksi. Yleinen parannus ei ole tasoittanut suur- ja pientalouden välistä eroa, vaan syventänyt niiden välillä olevaa kuilua, sillä suurtalous menee tässä paranemisprosessissa edelle pientaloudesta. Seuraavassa vertaillaan keskinkertaisen eläimen keskipainoa ryhmittäin vuosina 1875 ja 1884.

	Keskinkertaisen eläimen keskipaino kilogrammoissa		Lisääntynyt	Lisääntymisen prosenteissa
	1875	1884		
a) Kartanot	537	619	+82	+15,2
b) Taloudet, joilla on maata 25 ha tai enemmän	376	427	+51	+13,6
c) Taloudet, joilla on 7,5— 25 ha	356	382	+26	+ 7,3
d) . . . . . 2,5— 7,5 ”	337	352	+15	+ 4,4
e) . . . . . kork. 2.5 ”	280	301	+21	+ 7,5
<i>Keskiarvo</i>	354	385	+31	+ 8,7

Parannus on suurinta kapitalistisissa suurtalouksissa ja sitten keskisuurissa kapitalistisissa talouksissa, aivan mitä-töntä se on pienissä talonpoikaistalouksissa ja hyvin vähäistä muissa talouksissa. Drechsler, samoin kuin valta-osa kaikista maatalousekonomiikan kysymyksistä kirjoittelevista agronomeista, on pannut merkille vain asian teknillisen puolen. Viidennessä johtopäätöksessään vuosien 1875 ja 1884 vertailemisesta hän sanoo: „Karjanhoidon alalla on havaittavissa sangen tuntuvaa edistystä *: karjan pääluvun väheneminen ja laadun parantuminen; keskinkertainen elävä paino yhtä elukkaa kohti on suurentunut tuntuvasti kussakin kolmessa kyläryhmässä **. Se merkitsee, että *kaikkiällä on enemmän tai vähemmän* (ziemlich allgemein) tapahtunut oleellista parannusta karjan kasvattamisen, ruokinnan ja hoitamisen alalla”.

Alleiviivamamme sanat: „kaikkiällä enemmän tai vähemmän” todistavat juuri sitä, että tekijä jättää huomioonottamatta kysymyksen yhteiskunnallis-taloudellisen puolen; „enemmän” koskee suurtalouksia, „vähemmän” taas pientalouksia. Drechsler ei ole huomannut tätä seikkaa, sillä hän kiinnitti huomiota ainoastaan kyläryhmiä koskeviin tietoihin eikä tietoihin eri tyyppin talousryhmistä.

Siirtykäämme nyt työkarjaa koskeviin tietoihin, jotka valaisevat maanviljelystalouden olosuhteita sanan ahtaassa mielessä. Työkarjan määrän kannalta tarkasteltavana olevia talouksia luonnehtivat seuraavat numerot:

	Työkarjaa keskimäärin 1 taloutta kohti	
	1875	1884
a) Kartanot	27	44
b) Taloudet, joilla on maata 25 ha tai enemmän	4,7	5,5
c) Taloudet, joilla on maata 7,5—25 ha	2,1	2,4
d) Taloudet, joilla on maata 2,5—7,5 ha	1,3	1,5
e) Taloudet, joilla on maata kork. 2,5 ha	0,07	0,16
<i>Keskiarvo</i>	0,7	1,0

* Drechsler puhuu tässä koko karjasta, lukuunottamatta työjuhtia (n.s. Nutzvieh). Alempana esitämme työkarjaa koskevat tiedot erikseen. Yleinen johtopäätös pysyy samana, otimmepa mitkä karjalajit tai mitkä karjalajien ryhmät tahansa.

** Drechsler jakaa 22 kylää kolmeen ryhmään maantieteellisen sijainnin ja talouden muiden olosuhteiden kannalta. Me olemme ottaneet vain yhteenlasketut tulokset, ettei kirjoitus kuormittuisi liikaa numeroilla. Johtopäätökset eivät siitä muutu, otimmepa mitkä kyläryhmät tahansa.

Siis puoliproletaaristen talouksien (2,5 hehtaariin saakka, jollaisia v. 1884 oli 1.109 taloutta 1.825:stä taloudesta) valtaosalta puuttuu kokonaan työkarjaa. Näitä talouksia ei voidakaan pitää maanviljelystalouksina sanan varsinaisessa merkityksessä. Joka tapauksessa työkarjan käytön kannalta ei suurtalouksiin voida rinnastaa niitä talouksia, joista 93% tai 84% ei käytä lainkaan työkarjaa. Kun vertailemme tässä suhteessa kapitalistisia suurtalouksia ja pieniä ta'onpoikaistalouksia toisiinsa, niin havaitsemme, että ensin mainituissa (ryhmä a) on 132 työjuhtaa maa-alan ollessa 766 ha ja viimeksi mainituissa (ryhmä d) on 632 työjuhtaa 1.774 ha kohti (v. 1884), s.o. edellisissä on yksi työjuhta likipitäen *kuutta* hehtaaria kohti, jälkimmäisissä likipitäen *kolmea* hehtaaria kohti. On selvää, että pientalouksilla on *kaksi* kertaa suuremmat menot työkarjan ylläpitoon. Pientuotanto merkitsee talouden teknillisten välineiden pirstomista ja työn tuhlaamista tämän pirstoutuneisuuden vuoksi.

Tämän pirstoutuneisuuden syynä on osittain se, että pientalouksien täytyy turvautua *laadultaan huonomman* työkarjan käyttämiseen, nimittäin käyttämään lehmiiä työjuhtina. Työkarjan yleismäärästä oli seuraava prosenttiosa lehmiiä:

	V. 1875	V. 1884
a) Kartanot	—	—
b) Taloudet, jolla on maata 25 ha tai enemmän	—	2,5%
c) Taloudet, jolla on 7,5—25 ha	6,3%	11,4%
d) " " " 2,5—7,5 "	60,7%	64,9%
e) " " " kork. 2,5 "	67,7%	77,9%
<i>Keskiarvo</i>	27,0%	33,4%

Tästä nähdään selvästi, että lehmien käyttö peltotöihin kasvaa ja että puoliproletaarisissa ja pienissä talonpoikaistalouksissa ovat lehmät tärkeimpänä työkarjana. David on taipuvainen pitämään tätä edistykseenä,— aivan samoin kuin täysin porvarillisella näkökannalla oleva Drechsler, joka kirjoittaa johtopäätöksissään: „Suuri määrä pientalouksista on siirtynyt *näille talouksille tarkoituksenmukaisempaan* menetelmään — käyttämään työjuhtina

lehmii”. Se on pienisännille „tarkoituksenmukaisempaa” siksi, että *se käy halvemmaksi*. Ja halvempaa se on sen vuoksi, että paremman työkarjan asemesta käytetään huonompaa. Drechslereitä ja Davideja ihastuttava pientalonpoikien edistys on täysin samaa kuin häviämässä olevien käsinkutojien edistys, jotka siirtyvät käyttämään yhä huonompia ja huonompia raaka-aineita, kutomateollisuuden jätteitä.

Työlehmien keskipaino oli vuonna 1884 381 kiloa *, kun taas työhevosten paino oli 482 kg ja työhärkien 553 kg. Tätä viimeksi mainittua työkarjan lajia, joka on voimakainta, oli vuonna 1884 enemmän kuin puolet kapitalististen suurisäntien koko työkarjasta; — keski- ja pienkapitalisteilla sitä oli noin neljännes, — pientalonpojilla vähemmän kuin viidesosa ja puoliproletaarisissa talouksissa vähemmän kuin kymmenesosa. Siis mitä suurempi on talous, sitä parempaa on työkarjan laatu. Yhden keskinkertaisen työeläimen keskipaino on tällainen:

	V. 1875	V. 1884
a) Kartanot	554	598
b) Taloudet, joilla on maata 25 ha tai enemmän	542	537
c) Taloudet, joilla on 7,5–25 ha	488	482
d) . . . 2,5–7,5 „	404	409
e) . . . kork. 2,5 „	377	378
<i>Keskiarvo</i>	464	460

Yleensä työkarja on siis *huonontunut*. Mutta itse asiassa kapitalistisissa suurtalouksissa me näemme tuntuvaa parannusta, kaikissa muissa seisausta tai huononemista. Työkarjan laadun kannalta on suur- ja pientuotannon välinen ero vuosien 1875 ja 1884 välisenä aikana samoin *suurentunut*. Se on Saksassa yleinen ilmiö, että pientaloudet alkavat käyttää lehmii työjuhtina **. Ja meidän numerotietomme osoittavat asiakirjan täsmällisyydellä, että tämä siirtyminen merkitsee maataloustuotannon ehtojen huonontumista, merkitsee talonpoikaiston puutteenalaisuuden lisääntymistä.

* Niiden lehmien keskipaino, joita ei käytetä peltotöihin, on 421 kg.

** Katso tästä ylempänä, VIII lukua: „Saksalaisen maataloustalouden yleiset tiedot”. (Ks. Teokset, 5. osa, ss. 183–194. *Toim.*)

Päätäksemme katsauksen Drechslerin tutkielmassa oleviin numerotietoihin esitämme vielä laskelmat koko karjan määrästä ja painosta maa-alan yksikköä kohti, t.s. ne laskelmat, jotka David tekee saksalaisen maataloustilaston yleisten tietojen pohjalla:

	Yhtä hehtaaria kohti on:			
	Kaikkiaan karjaa kap- paletta (suureksi muunnettuna)		Karjan kokonaispaino kilogrammoissa	
	1875	1884	1875	1884
a) Kartanot	0,77	0,59	408	367
b) Taloudet, joilla on maata 25 ha tai enemmän	0,63	0,57	238	244
c) Taloudet, joilla on 7,5–25 ha	0,71	0,72	254	277
d) " " " 2,5–7,5 "	0,85	0,94	288	328
e) " " " kork. 2,5 "	1,02	1,18	286	355
<i>Keskiarvo</i>	0,77	0,76	273	294

Tiedot eläinten lukumäärästä maa-alan yhtä hehtaaria kohti ovatkin ne tiedot, joihin David rajoittuu. Esimerkissämme, samoin kuin yleensä Saksan maataloudessa, nämä numerotiedot osoittavat karjan määrän *vähentymistä* maa-alan yksikköä kohti suurtalouksissa. Esimerkiksi puoliproletaarisissa talouksissa oli vuonna 1884 tasan kaksi kertaa enemmän karjaa 1 ha kohti kuin kapitalistisissa suurtalouksissa (1,18 ja 0,59). Mutta nyt me jo tiedämme, että tällaisessa laskelmassa rinnastetaan asioita, joita ei voi rinnastaa toisiinsa. Karjan painoa koskevat numerotiedot osoittavat talouksien todellisen suhteen: suurtuotanto osoittautuu olevan paremmassa asemassa tässäkin suhteessa, kun sillä on *maximum* karjaa painon mukaan maa-alan yksikköä kohti ja siis myöskin *maximum* lannoitteita. Näin siis se Davidin tekemä johtopäätös, että pientaloudet ovat yleensä paremmin turvatut lannoitteilla, on aivan päinvastainen kuin on tilanne todellisuudessa. Ja tällöin on otettava huomioon ensinnäkin se, etteivät meidän numerotietomme koske keinolannoitteita, joita pystyvät ostamaan vain varakkaat isännät, ja toiseksi se, että karjamäärän vertailu painon mukaan rinnastaa samanarvoiseksi suuren ja pikkukarjan, rinnastaa toisiinsa esimerkiksi 45.625 kg — 68 eläimen painon suurtaloudessa — ja 45.097 kg — 1.786 *vuohen*

painon pientalouksissa (1884). Todellisuudessa suurtalouksien etuisuus karjanlannan saannin kannalta on huomattavampi kuin mitä numeromme osoittavat*.

Tulos: tuolla fraasilla „lanta on maatalouden sielu” David on sivuuttanut varsinaisen karjanhoitotalouden yhteiskunnallis-taloudelliset suhteet ja esittänyt asian aivan vääristeltynä.

Suurtuotannolla kapitalistisessa maanviljelyksessä on äärettömän suuret etuisuudet pientuotantoon verraten karjan laadun kannalta yleensä ja myöskin työkarjan laadun kannalta, karjan hoitamisehtojen kannalta, sen parantamisen sekä lannansaantiin käyttämisen kannalta.

XII

„IHANNEMAA” NIIDEN KANNALTA, JOTKA VASTUSTAVAT MARXILAISUUTTA AGRAARIKYSYMYKSESSÄ**

Tanskan maanviljelyssuhteissa ja -järjestelmässä on paljon sellaista, mikä on taloustieteilijälle sangen mielenkiintoista. Edellä jo näimme***, kuinka revisionismin tärkein edustaja nykyisessä agrariikysymystä käsittelevässä kirjallisuudessa Ed. David käyttää runsaasti esimerkkinä tanskalaisia maatalousliittoja ja tanskalaista (muka) „pientalonpoikaista” maanviljelystä. Heinrich Pudor, jonka teosta Ed. David käyttää, nimittää Tanskaa „maatalousosuuskuntien ihannemaaksi”****. Meillä Venäjälläkin liberaalis-narodnikkilaisten katsomusten edustajat pitävät yhtä usein Tanskaa „valttinaan” marxilaisuutta vastaan

* Palautamme mieleen edellä mainitut (VI luku) (ks. Teokset, 5. osa, s. 161. *Toim.*) Klawkin maininnat: „lannan tulo on pienisännillä huonompaa: heidän viljastaan ovat oljet lyhyempiä, suurin osa oljista menee karjan rehuksi (siis taaskin rehun laatu on huonompaa) ja karjan aluseksi käytetään vähemmän olkia”.

** Tämä artikkeli on eräs kirjoittajan teoksen „Agrariikysymys ja „Marxin arvostelijat”” luvuista (XII), joka kuuluu hänen äskettäin ilmestyneeseen kirjaansa „Agrariikysymys”, I osa (Pietari, 1908). Tämä luku jäi pois mainitusta kirjasta vain siitä syystä, että sen toimittaminen perille vilvästy i sattumalta. Sen vuoksi kaikki viittaukset tässä nyt julkaistavassa katkelmassa tehdään tuohon teokseen.

*** VI. Iljin. „Agrariikysymys”, I osa, kirjoitus „Agrariikysymys ja „Marxin arvostelijat””, luvut X ja XI. (Ks. tätä osaa, ss. 159—181. *Toim.*)

**** Dr. Heinrich Pudor. „Das landwirtschaftliche Genossenschaftswesen im Auslande”, I. B. Lpz. 1904, S. V (Tohtori Heinrich Pudor. „Maatalousosuuskunnat ulkomailla”, I osa, Leipzig, 1904, s. V. *Toim.*). Pudor on raivokas marxilaisuuden vihollinen.

todistuksena teorialle pientalouden elinkykyisyydestä maanviljelyksessä — esimerkkinä mainitsemme vaikkapa liberaali Herzensteinin puheen I Duumassa ja narodnikki Karavajevin puheen II Duumassa.

Euroopan muihin maihin verrattuna näemme Tanskassa todellakin „pientalonpoikaisen” talouden levinneen eniten ja eniten kukoistavan maanviljelyksen, joka on osannut mukautua markkinain uusiin vaatimuksiin ja ehtoihin. Jos on mahdollista pienmaanviljelyksen „kukoistus” tavaratuotannon maissa, niin Tanska on tietysti kaikista Euroopan maista tässä suhteessa parhaimmassa asemassa. Sen vuoksi yksityiskohtainen tutustuminen Tanskan agraarijärjestelmään on kiintoisaa kahdessa suhteessa. Saamme nähdä kokonaisen maan tarjoaman esimerkin valossa, millaisia ovat revisionismin käyttämät menetelmät agraarikysymyksessä ja millaisia ovat kapitalistisen agraarijärjestelmän todelliset peruspiirteet kapitalismin „ihanne”-maassa.

Tanskan maataloustilasto on järjestetty muiden Euroopan maiden malliin. Mutta eräissä suhteissa se tarjoaa seikka-peräisempiä tietoja ja paremmin muokattuja numeroita, jotka antavat mahdollisuuden ottaa huomioon kysymyksen sellaiset puolet, jotka tavallisesti jäävät varjoon. Aloitamme yleisistä tiedoista, jotka koskevat talouksien jakaantumista ryhmiin maa-alan suuruuden mukaan. Tanskassa yleisen maa-alamitan „hartkornin” me muutamme hehtaareiksi (ha) laskien Tanskan maataloustilastossa olevien mainintojen nojalla, että 10 hehtaaria tekee 1 hartkornin*.

Tanskan maataloustilasto sisältää tiedot talouksien jakaantumisesta vuosina 1873, 1885 ja 1895, ja tällöin on kaikki taloudet jaettu 11 ryhmään: maattomat, korkeintaan 0,3 ha (tarkemmin: korkeintaan $\frac{1}{32}$ hartkornia) omistavat, 0,3—2,5 ha, 2,5—10 ha, 10—20, 20—40, 40—80, 80—120, 120—200, 200—300, 300 ha tai enemmän. Jotta emme hajottaisi liiaksi lukijan huomiota, yhdistelemme nämä ryhmät 6:ksi suuremmaksi ryhmäksi.

* „Danmarks Statistik. Statistik Aarbog” 8-de aargang, 1903, p. 31 („Tanskan tilastot. Tilastollinen vuosikirja”. 8. vuosikerta, 1903, s. 31. Toim.), huomautus. Kaikki alla esitetyt tiedot koskevat Tanskaa varsinaisessa mielessä, s.o. ilman Bornholmia.

	1873				1885				1895			
	Talouksien luku	%	Maata ha	%	Talouksien luku	%	Maata ha	%	Talouksien luku	%	Maata ha	%
Maattomia	31.253	13,3	—	—	35.329	13,6	—	—	32.946	12,4	—	—
Korkeint. 2,5 ha	65.490	27,9	54.340	1,5	82.487	31,8	62.260	1,7	92.656	34,8	63.490	1,8
2,5—10 „	65.672	27,9	333.760	9,1	67.773	26,2	345.060	9,5	66.491	25,0	341.020	9,4
10 — 40 „	41.671	17,7	928.310	25,5	43.740	16,9	966.850	26,5	44.557	16,8	981.070	26,8
40 — 120 „	29.288	12,5	1.809.590	49,6	27.938	10,8	1.722.820	47,1	27.301	10,3	1.691.950	46,4
120 ha tai enemmän	1.856	0,7	522.410	14,3	1.953	0,7	551.530	15,2	2.031	0,7	568.220	15,6
<i>Yhteensä</i>	235.230	100,0	3.648.410	100,0	259.220	100,0	3.648.520	100,0	265.982	100,0	3.645.750	100,0

Näistä tiedoista juontuu ennen kaikkea se perusjohtopäätös, jonka porvarillinen poliittinen taloustiede ja sen jälkiä kulkevat revisionistit jättävät aina huomaamatta. Se on sellainen johtopäätös, että valtaosa maasta Tanskassa on kapitalistisesti taloutta harjoittavien maanviljelijäin käsissä. Siitä ei ole epäilystäkään, että eivät ainoastaan ne isännät, joilla on maata 120 hehtaaria tai enemmän, vaan nekin isännät, joilla on maata 40 hehtaaria tai enemmän, hoitavat taloutta palkkatyön avulla. Nämä kaksi ylintä ryhmää käsittivät vuonna 1895 ainoastaan 11% talouksien yleisestä määrästä, mutta niiden haltuun oli keskittynyt 62% koko maamäärästä, s.o. enemmän kuin kolme viidesosaa. Tanskan maatalouden perustana on suuri ja keskisuuri *kapitalistinen* maanviljelys. Puheet „talonpoikaismaasta” ja „pienviljelyksestä” ovat pelkkää porvarillista apologetiikkaa ja tosiasiaa vääristelyä, jota kaikenlaiset tittelöidyt ja tittelöimättömät pääoman ideologit harjoittavat.

Tällöin on huomautettava, että Tanskassa, kuten muissakin sellaisissa Euroopan maissa, joissa maatalouden kapitalistinen järjestelmä on jo täysin vakiintunut, ylimpien kapitalististen ryhmien osa kansallistalouden yleisessä summassa muuttuu ajanmittaan sangen vähän. Vuonna 1873 kapitalististen farmien 13,2%:lla oli 63,9% kaikesta maasta; vuonna 1885 oli farmien 11,5%:lla 62,3% maasta. Tämä suurmaanviljelyksen vakiintuneisuus on pidettävä aina mielessä, kun tulee kysymys eri vuosilta olevien tietojen vertailusta, sillä kirjallisuudessa voidaan hyvin usein havaita, kuinka tällaisten *yksityiskohdissa* tapahtuneiden muutosten vertailulla hämätään kyseessäolevan yhteiskunnallisen talousmuodon *peruspiirteet*.

Pientalouksilla, joiden määrä on suuri, on Tanskassa, samoin kuin muissakin Euroopan maissa, mitättömän pieni merkitys maataloustuotannon yleissummassa. Korkeintaan 10 ha maata omistavien talouksien yleinen lukumäärä vuonna 1895 oli 72,2% talouksien kokonaismäärästä, mutta maata niillä oli vain 11,2%. Tämä suhde pysyy samoin pääpiirteissään muuttumattomana myös vuosina 1885 ja 1873. Pientaloudet kuuluvat useinkin puoliproletaareille,—saksalainen tilasto on todistanut sen pitävän paikkansa korkeintaan 2 ha omistavien talouksien suhteen ehdotto-

masti ja osittain myöskin korkeintaan 5 ha omistavien talouksien suhteen, kuten olemme nähneet. Kun alempana esitämme numerotietoja karjan määrästä eri ryhmiin kuuluvissa talouksissa, niin saamme nähdä, ettei voi olla puhettakaan todella itsenäisestä ja edes missään määrin vanhasta maanviljelyksestä kysymyksen ollessa näiden paljon puhuttujen „pienviljelyksen” edustajain suuresta joukosta. 47,2% talouksista, s.o. miltei puolet, on proletaareja ja puoliproletaareja (maattomia tai korkeintaan 2,5 ha omistavia); 25%, s.o. vielä neljäsosa talouksista (2,5—10 ha), on puutteenalaisia pikkutalonpoikia,— sellainen on Tanskan maatalouskapitalismin „kukoistuksen” perusta. Maan määrää koskevien numerotietojen nojalla voidaan tietenkin tehdä vain aivan yleispiirteisiä, summittaisia johtopäätöksiä korkealle kehittyneen kaupallisen karjanhoidon maasta. Mutta karjanhoitoa koskevat numerotiedot, joita käsittelemme seikkaperäisesti alempana, vain *vahvistavat* tehtyjä johtopäätöksiä, kuten lukija tulee näkemään.

Katsokaamme nyt, miten on maan jakaantuminen suurten ja pienten talouksien kesken muuttunut Tanskassa vuosien 1873 ja 1895 välisenä aikana. Siinä pistää heti silmään kapitalismille tyypillinen äärimmäisyyksien voimistuminen ja keskitalouksien heikkeneminen. Maanviljelystalouksien lukumäärän (s.o. jättäen pois maattomat taloudet) prosenttiosana *suurenee* kaikkein pienimpien, korkeintaan 2,5 hehtaarin talouksien osalta: 27,9% vuonna 1873, 31,8% vuonna 1885 ja 34,8% vuonna 1895. Tämä prosenttiosana *pienenee* edelleen *kaikissa* keskiryhmissä ja pysyy muuttumattomana (0,7%) *ainoastaan* ylimmässä ryhmässä, jonka talouksilla on maata 120 ha tai enemmän. Prosenttisuhde koko maan määrästä *suurenee* suurimpien talouksien osalta, 120 ha ja sitä isommissa talouksissa: 14,3%—15,2%—15,6% noina mainittuina kolmena vuotena, sitten se *suurenee* vähemmän tuntuvasti keskitalonpoikain talouksissa (10—40 hehtaarin talouksissa: 25,5%—26,5%—26,8%), samalla kun talouksien prosenttisuhde kokonaisuudesta on tässä ryhmässä pienentynyt; edelleen se *kasvaa* epäsäännöllisesti 2,5—10 hehtaarin talouksissa (9,1%—9,5%—9,4%) ja *suurenee herkeämättä* kaikkein pienimmissä talouksissa (1,5—1,7—1,8). Tuloksena on suurimpien ja pienimpien talouksien mitä ilmeisin kasvutendenssi. Tämän ilmiön

käsittämiseksi selvemmin on otettava talouksien keskimääräiset mittasuhteet ryhmittäin eri vuosilta. Tässä on sen lajin tiedot:

	Talouksien keskikoko (hehtaareissa)		
	1873	1885	1895
Taloudet, jolla on kork. 2,5 ha	0,83	0,75	0,68
" " " 2,5—10 "	5,08	5,09	5,13
" " " 10—40 "	22,28	22,08	22,01
" " " 40—120 "	61,00	61,66	61,97
" " " 120 ha tai enemmän	281,40	282,30	279,80
<i>Keskimäärin</i>	15,50	14,07	13,70

Näistä numerotiedoista näemme, että useimmissa ryhmissä on talouksien koko erittäin pysyväinen. Vaihtelut ovat mitättömän vähäisiä: 1—2% (esimerkiksi 279,8—282,3 ha taikka 22,01—22,28 ha j.n.e.). Poikkeuksena ovat *ainoastaan* kaikkein pienimmät taloudet, jotka epäilemättä *pirstoutuvat*: näiden (korkeintaan 2,5 ha) talouksien keskikoko on pienentynyt vuosien 1873 ja 1885 välisenä aikana 10%:lla (0,83 hehtaaresta 0,75 hehtaariin), samoin vuosien 1885 ja 1895 välisenä aikana. Talouksien kokonaismäärä Tanskassa yleensä lisääntyy maan kokonaismäärän pysyessä miltei muuttumattomana (vuosien 1885—1895 välisenä aikana on maan kokonaismäärä jopa jonkin verran vähentynytkin). Ja tällöin on kasvu ollut suurinta kaikkein pienimpien talouksien osalta. Niinpä vuosien 1873 ja 1895 välisenä aikana talouksien yleinen lukumäärä kasvoi 30.752 taloudella; mutta korkeintaan 2,5 ha omistavien talouksien luku kasvoi 27.166 taloudella. On ymmärrettävää, että asiain ollessa näin kaikkien talouksien keskikoon pienentyminen yleensä Tanskassa (vuonna 1873 se oli 15,5 ha, vuonna 1885 — 14,1 ha ja vuonna 1895 — 13,7 ha) merkitsee itse asiassa *yksinomaan kaikkein pienimpien talouksien pirstoutumista*.

Kun ryhmät jaetaan vieläkin pienemmiksi, niin mainitsemamme ilmiö käy sitäkin havainnollisemmaksi. Alkulau-

seessa Tanskan maanviljelystilastoon vuodelta 1895 („Danmarks Statistik etc. Danmarks Jordbrug”. 4-de Række, Nr. 9, litra C *) sen laatijat esittävät seuraavat laskelmat talouksien lukumäärissä tapahtuneista muutoksista ryhmittäin:

	Suurenemis- tai pienemisyprosentti	
	Vuosina 1885—1895	Vuosina 1873—1885
Taloudet, joilla on 300 ha tai enemmän	+ 4,2	+ 5,0
Taloudet, joilla on 200 —300 ha	0	+ 6,1
" " " 120 —200 "	+ 5,2	+ 5,1
" " " 80 —120 "	- 1,5	- 2,1
" " " 40 — 80 "	- 2,4	- 5,0
" " " 20 — 40 "	+ 1,0	+ 3,6
" " " 10 — 20 "	+ 2,8	+ 6,5
" " " 2,5— 10 "	- 1,9	+ 3,2
" " " 0,3— 2,5 "	+ 2,1	+17,8
" " " 0 — 0,3 "	+25,1	+37,9

Näin muodoin lisääntyy niiden kääpiötalouksien lukumäärä, jotka joko viljelevät joitain erikoiskasveja tai joilla tarkoitetaan *palkkatyöläisten* „talouksia”.

Tämä johtopäätös kannattaa panna merkille, sillä apologettin professori-„tiede” on taipuvainen tekemään yleensä kaikkien talouksien yleisen keskkoon pienemisestä sen johtopäätöksen, että pientuotanto maanviljelyksessä syrjäyttää suurtuotantoa. Itse asiassa me näemme kaikkein suurimman maanviljelyksen edistyvän, talouksien koon säilyvän pysyväänä kaikissa ryhmissä, paitsi kaikkein pienimpien talouksien ryhmää, ja talouksien *pirstoutuvan* tässä viimeksi mainitussa ryhmässä. Tämä pirstoutuminen on katsottava pienmaanviljelyksen lamaantumisesta ja kurjistumisesta johtuvaksi: toista mahdollista selitystä, siirtymistä agrikulttuurista sanan supeassa merkityksessä karjanhoitoon, ei voida pitää päteväenä kaikkiin pienimpiin talouksiin nähden, sillä tätä siirtymistä tapahtuu *kaikissa*

* — „Tanskan tilastot j.n.e. Tanskan maanviljelys”. 4. sarja, № 9, kohta C. *Toim.*

ryhmissä, kuten heti saamme nähdä. Sellaisessa maassa kuin Tanskassa ovat maataviljelevien talouksien koosta tehtäviä johtopäätöksiä varten paljon tärkeämpiä tiedot karjanhoidosta kuin maa-alasta, sillä karjanhoidon ja maitokarjatalouden kehittyessä erikoisen nopeasti voidaan samansuuruisella maa-alalla harjoittaa erisuuruista taloutta.

Juuri tämä ilmiö, kuten tunnettua, onkin Tanskassa havaittavissa. Tanskan maatalouden „kukoistus” riippuu pääasiassa kaupallisen karjanhoidon nopeasta menestyksestä ja maitotuotteiden, lihan, munien y.m.s. viennistä Englantiin. Tässä tapaamme Pudorin juhlallisen lausunnon, että Tanska „saa kiittää maitokarjataloutensa valtavasta noususta juuri karjanhoitonsa ja karjanhoitotaloutensa desentralisaatiota” (l.c.*, s. 48, kursivointi Pudorin). Ei ole ihme, että Pudor saattaa tuolla tavalla vääristellä tosiasioita, sillä hän on koko katsomusjärjestelmänsä kannalta kaupustelija mitä selvintä lajia ja kaikkalainen kapitalististen ristiriitojen ymmärtäminen on hänelle vallan vierasta. Mutta erittäin kuvaavaa on, että Pudorin jälkiä laahustaa ilman arvostelua myöskin pikkuporvari David, jota vain väärinkäsityksestä pidetään sosialistina!

Todellisuudessa juuri Tanska on meille erittäin havainnollinen esimerkki karjanhoidon *keskittymisestä* kapitalistisessa maassa. Pudor on saattanut tulla päinvastaiseen johtopäätökseen vain äärimmäisen tietämättömyytensä vuoksi ja siksi, että hän vääristelee niitä tilastotietojen *palasia*, joita hän kirjapahasessaan esittää. Pudor esittää — ja David toistaa orjallisesti — numeroita, jotka osoittavat karjanhoitotalouksien kokonaismäärän jakaantumisen Tanskassa karjan määrän mukaan. Pudorin mukaan asia on niin, että *karjaa omistavien* talouksien kokonaismäärästä 39,85%:lla on karjaa vain 1—3 kappaletta, sitten 29,12%:lla on 4—9 kappaletta j.n.e. Suurin osa talouksista on siis „pieniä”, päättelee Pudor; vallitsee „desentralisaatio” j.n.e.

Ensinnäkin Pudor esittää *vääriä* numeroita. Se on todettava, koska tämä samainen Pudor sanoo kehaisten, että hänen teoksestaan voidaan löytää kaikki „uusimmat” tilastotiedot, ja revisionistit „kumoavat marxilaisuutta” vedoten

* — loco citato — siteeratussa kohdassa. *Totm.*

tyhmiin porvarillisiin töhertäjiin. Toiseksi, ja se on tärkeintä,— kadettimme ja narodnikkimme käyttävät liian usein Pudorien ja Davidien todistelumenetelmää, että siihen voitaisiin olla pysähtymättä. Sellaisen päättelymenetelmän mukaan joudutaan kiertämättä tekemään johtopäätös *teollisuuden* „desentralisaatiosta” edistyneimmissä kapitalistisissa maissa, sillä pienimpien ja pikkuliikkeiden prosenttimäärä on *aina ja kaikkialla* suurin ja suurliikkeiden prosenttimäärä on mitättömän pieni. Pudorit ja Davidit unohtavat „pikkuseikan”: sen, että valtaosa koko tuotannosta on keskittynyt suurliikkeille, joiden osuus on lukumäärällisesti aivan pieni.

Koko nautakarjan todellinen jakaantuminen Tanskassa viimeisen, heinäkuun 15 pnä 1898 suoritetun laskelman mukaan oli seuraava *:

		Talouksia	%	Nautakarjaa, kappaletta	%
On	1 kpl. nautakarjaa	18.376	10,2	18.376	1,0
„	2 „	27.394	15,2	54.788	3,1
„	3 „	22.522	12,5	67.566	3,9
„	4—5 „	27.561	15,2	121.721	7,0
„	6—9 „	26.022	14,4	188.533	10,8
„	10—14 „	20.375	11,3	242.690	13,9
„	15—29 „	30.460	16,9	615.507	35,3
„	30—49 „	5.650	3,1	202.683	11,6
„	50—99 „	1.498	0,8	99.131	5,7
„	100—199 „	588	0,3	81.417	4,7
„	200 tai enemmän „	195	0,1	52.385	3,0
<i>Yhteensä</i>		180.641	100,0	1.744.797	100,0

Tästä näemme, mikä osuus Tanskan karjanhoitotaloudessa yleensä on lukuisilla pientalouksilla ja vähälukuisilla suurtalouksilla, millaista on se paljonpuhuttu tuotannon „desentralisaatio” „ihannemaassa”. Pientalouksia, joilla on 1—3 kappaletta nautakarjaa, on 68.292, s.o. 37,9% kokonaisuudesta; niillä on 140.730 kappaletta nautakarjaa, s.o.

* „Danmarks Statistik. Statistik Tabelvaerk”. Femte Raekke, litra C, № 2. Kreaturholdet d. 15 Juli 1898. København, 1901 („Tanskan tilastot. Tilastolliset taulukot”. 5. sarja, kohta C, № 2. Karjanhoito vuoden 1898 heinäkuun 15 päivän tietojen mukaan. Kööpenhamina, 1901. *Toim.*).

vain 8% yleissummasta. 783 suurisännällä, eli 0,4%:lla isäntien yleisluvusta, on melkein saman verran, 133.802 kappaletta, s.o. 7,7%. Edellisillä on keskimäärin vähän enemmän kuin kaksi kappaletta nautakarjaa, siis ilmeisen riittämätön määrä, jolloin kaupallista karjanhoitoa voidaan harjoittaa ja maito- ja lihatuotteita myydä vain oman ravintonsa kustannuksella (muistakaamme tunnetut tosiasiat: myydään voita, mutta itselle ostetaan margariinia, joka on halvempaa, j.n.e.). Jälkimmäisillä on keskimäärin 171 kappaletta nautakarjaa kullakin. Nämä ovat kapitalistisia suurfarmareita, maito- ja liha-, „tehtailijoita”, teknillisen edistyksen ja kaikenlaisten maatalousliittojen „johtajia”, joita pikkuporvarilliset „sosiaalisen rauhan” ihailijat niin ylistävät.

Kun laskemme yhteen pienet ja keskisuuret isännät, niin saamme korkeintaan 9 kappaletta nautakarjaa omistavien yleiseksi lukumääräksi — 121.875 isäntää, s.o. kaksi kolmasosaa isäntien yleisestä lukumäärästä (67,5%). Heillä on 450.984 kappaletta nautakarjaa, s.o. neljännes kokonaisuudesta (25,8%). Melkein saman verran, nimittäin 435.616 kappaletta (25%) on isännillä, jotka omistavat 30 kappaletta tai enemmän nautakarjaa ja näitä isäntiä on 7.931, s.o. 4,3% isäntien koko lukumäärästä. On sekini „desentralisaatiota”.

Kun nämä yllä esitetyt tanskalaisen tilaston pienoistryhmät yhdistellään kolmeksi suureksi ryhmäksi, niin saadaan:

	Talouksien lukumäärä	%	Nautakarjaa, kappaletta	%	Keskim. l. taloutta kohti
Taloudet, joilla on 1–3 kappaletta nautakarjaa	68.292	37,9	140.730	8,0	2,1
Taloudet, joilla on 4–9 kappaletta nautakarjaa	53.523	29,6	310.254	17,8	5,8
Taloudet, joilla on 10 tai enemmän nautakarjaa	58.766	32,5	1.293.813	74,2	22,0
<i>Yhteensä</i>	180.641	100,0	1.744.797	100,0	9,7

Näin siis kolme neljäsosaa Tanskan koko karjanhoitotaloudesta on keskittynyt 58.766 isännän käsiin, s.o. vajaalle kolmannekselle isäntien koko määrästä. Tämä kolmasosa

isännistä juuri saakin valtaosan siitä hyödystä, minkä koko kapitalismin „kukoistus” Tanskan maataloudessa tarjoaa. Tällöin on otettava huomioon, että noin korkea varakkaiden talonpoikien ja rikkaiden kapitalistien prosenttimäärä (32,5%, s.o. melkein kolmannes) saadaan keinotekoisella laskutavalla, jolloin on jätetty pois laskuista *kaikki karjat-tomat isännät*. Todellisuudessa tämä prosentti on paljon pienempi. Vuoden 1895 väenlasku määritteli Tanskan maalaisisäntien koko lukumäärän olevan, kuten olemme nähneet, 265.982, mutta heinäkuun 15 p:nä 1898 suoritettu karjan laskenta osoittaa isäntien yleisen lukumäärän olevan 278.673. Tähän maalaisisäntien todelliseen kokonaismäärään verrattuna 58.766 varakasta ja rikasta tekee vain 21,1%, s.o. *ainoastaan viidennen osan*. Kun maattomia „isäntiä” on 12,4% Tanskan maalaisisäntien kokonaismäärästä (v. 1895: 32.946 isäntää 265.982:sta), niin karjattomia * isäntiä on 35,1% *Tanskan maalaisisäntien koko määrästä, s.o. yli kolmanneksen* (v. 1898 oli 98.032 isäntää 278.673:sta). Tästä voidaan päätellä, minkä sortin sosialismia se herrojen Davidien „sosialismi” oikein on, kun he eivät huomaa, että Tanskan maatalouden kapitalistinen kukoistus perustuu maalaisväestön *joukkoluontoiseen proletarisoitumiseen*, siihen, että „maalaisisäntien” *suuret joukot* menettävät tuotantovälineensä.

Siirtykäämme nyt käsittelemään tietoja, jotka luonnehtivat kokonaisuudessaan sekä Tanskan maanviljelystaloutta että sen koko karjanhoitotaloutta. Vuoden 1898 heinäkuun 15 päivän laskenta tarjoaa yksityiskohtaiset tiedot karjan määrästä eri ryhmiin kuuluvilla maalaisisännillä, joilla on jokin vissi määrä maata. Näitä ryhmiä on tanskalaisessa tilastossa sangen paljon (14 ryhmää: maattomat, korkeintaan $\frac{1}{32}$ hartkornia, $\frac{1}{32} - \frac{1}{16}$, $\frac{1}{16} - \frac{1}{8}$, $\frac{1}{8} - \frac{1}{4}$, $\frac{1}{4} - \frac{1}{2}$, $\frac{1}{2} - 1$, $1 - 2$, $2 - 4$, $4 - 8$, $8 - 12$, $12 - 20$, $20 - 30$, 30 tai enemmän), mutta me yhdisteemme tiedot kuudeksi suuremmaksi ryhmäksi, jotka olemme jo ottaneet pohjaksi.

---

* Tarkemmin sanoen isäntiä, joilla ei ole nautakarjaa, sillä valitettavasti tanskalainen tilasto ei osoita niiden isäntien lukumäärää, joilla ei ole *minkäänlaista* karjaa. Tästä tilastosta saamme tietää ainoastaan kutakin eri karjalajia omistavien määrän. Mutta nautakarja on epäilemättä Tanskan koko karjanhoitotalouden tärkein perusta.

Maanviljelys ja karjanhoito Tanskassa heinäkuun

Talouksien ryhmät	Talouksien lukumäärä	%	Maata ha	%	Hevosia	%
Maattomat	13.435	4,8	—	—	1.970	0,5
Maan määrä on tuntematon	45.896	16,5	?	?	28.909	6,4
Korkeintaan 2,5 ha	80.582	28,9	55.272	1,5	24.540	5,5
2,5—10 "	63.420	22,8	323.430	8,9	54.500	12,2
10—40 "	45.519	16,3	984.983	27,0	133.793	29,8
40—120 "	27.620	9,9	1.692.285	46,4	168.410	37,5
120 ha tai enemmän	2.201	0,8	588.318	16,2	36.807	8,1
<i>Yhteensä</i>	278.673	100,0	3.644.288	100,0	449.329	100,0

Huomaus. Vuoden 1898 tiedot eroavat vuoden 1895 tiedoista talouksien jakaantumis-erilaisista menetelmistä tietojen keräämisessä. Mutta yleiset suhteet eri ryhmien välillä maata, vielä 45.860 ha maata, jota ei ole jaettu. Se talousryhmä, jossa „maan määrä osoittaa.

Näistä numerotiedoista näemme ennen kaikkea, kuinka suurta on *koko* karjanhoidon keskittyminen Tanskassa. Kapitalistisia suurisäntiä, joilla on yli 40 ha maata, on ainoastaan *kymmenesosa* isäntien kokonaismäärästä (10,7%), mutta samanaikaisesti heidän käsiinsä on keskittynyt *enemmän kuin kolme viidesosa* koko maasta (62,6%) ja *melkein puolet* koko karjasta: 45,6% kaikista hevosista, 48,4% koko nautakarjasta, 32,7% kaikista lampaista, 44,6% kaikista sioista.

Jos näihin kapitalistisiin isäntiin lisätään varakas talonpoikaisto, s.o. ne, jotka omistavat 10—40 hehtaaria maata, niin saadaan hiukan yli neljännes isäntien koko lukumäärästä (27,0%), ja tämä määrä on keskittynyt käsiinsä yhdeksän kymmenesosa koko maasta, kolme neljäsosa kaikista hevosista, neljä viidesosa koko nautakarjamäärästä, seitsemän kymmenesosa kaikista sioista, melkein puolet koko siipikarjamäärästä. Suunnattoman suurella osalla „maalaisisäntiä”, melkein kolmella neljäsosalla (73%), on vähemmän kuin 10 hehtaaria maata isäntää kohti, se muodostaa yleensä proletarisoituneen ja puolittain proletarisoituneen joukon, jolla on mitättömän pieni osuus koko maan maanviljelys- ja karjanhoitotalouden yleisessä summassa.

Ja sitten, mitä tulee eri karjalajien jakaantumiseen, niin siinä suhteessa ansaitsee erikoista huomiota lampaan- ja

15 pnä 1898 suoritettun laskennan mukaan

Lehmiä	%	Yhteensä nauta- karjaa	%	Lampaita	%	Sikoja	%	Siipi- karjaa	%
3.707	0,3	4.633	0,3	8.943	0,8	8.865	0,8	220.147	2,5
28.072	2,6	42.150	2,4	42.987	4,0	42.699	3,7	780.585	8,9
66.171	6,2	88.720	5,1	99.705	9,3	94.656	8,1	1.643.452	18,8
175.182	16,4	247.618	14,2	187.460	17,5	191.291	16,4	1.871.242	21,4
303.244	28,5	515.832	29,6	383.950	35,7	309.863	26,4	1.957.726	22,3
361.669	33,9	639.563	36,6	310.696	28,9	409.294	35,0	1.593.595	22,8
129.220	12,1	206.281	11,8	40.682	3,8	112.825	9,6	289.155	3,3
1.067.265	100,0	1.744.797	100,0	1.074.413	100,0	1.168.493	100,0	8.766.902	100,0

nessa maan määrän mukaan. Se saattaa johtua niin aikaerosta kuin myös jonkin verran pysyvät samoina. Vuoden 1895 laskennan mukaan on, paitsi 3.645.750 ha ryhmiin jaettua on tuntematon* (v. 1898), kuuluu pääosaltaan alimpiin ryhmiin, kuten karjan lukumäärä

sianhoito. Edellinen kuuluu karjanhoidon lamaanuviin aloihin, se on nykyään epäedullinen useimmille Euroopan maille markkinaehtojen takia, valtamerentakaisten maiden kilpailun vuoksi. Kansainväliset markkinaolot vaativat karjanhoidon muiden alojen ottamista lampaanhoidon tilalle. Sianhoito taas päinvastoin kuuluu lihakarjanhoidon erittäin edullisiin ja nopeasti kehittyviin aloihin Euroopassa. Tilastot osoittavat meille, että Tanskassakin lampaanhoito lamaanuu, mutta sianhoito lisääntyy erittäin nopeasti. Vuosien 1861 ja 1898 välisenä aikana lampaiden lukumäärä Tanskassa väheni 1,7 miljoonasta 1,1 miljoonaan kappa-leeseen. Nautakarjan lukumäärä lisääntyi 1,1 miljoonasta 1,7 miljoonaan. Sikojen lukumäärä lisääntyi 0,3 miljoonasta 1,2 miljoonaan, s.o. suureni melkein nelinker-taisesti.

Ja vertaillessamme nyt lampaiden ja sikojen jakaantu-mista pien- ja suurtalouksien kesken näemme selvästi, että pientalous on piintyneempää, se mukautuu vähimmin markkinain vaatimukseen, siinä talous uudestijärjestäytyy hitaasti uusia olosuhteita vastaavaksi. Kapitalistiset suurtaloudet (40—120 ha, 120 ha tai sitä suuremmat) ovat eniten supistaneet epäedullista lampaanhoidoa (28,9% ja 3,8% lampaita muiden karjalajien prosenttimäärän ollessa 33—37% ja 8—12%). Pientaloudet ovat mukautuneet vähemmän: ne pitävät yhä vieläkin enemmän lampaita;

esimerkiksi korkeintaan 2,5 ha omistavilla talouksilla on 9,3% kaikista lampaista, kun muista karjalajeista niillä on 6—5%. Sikoja niillä on 8,1% — *pienempi* osa kuin lampaita. Kapitalisteilla on 35% ja 9,6%, s.o. *suurempi* osa kuin lampaita. Kapitalistinen maanviljelys voi mukautua paljon paremmin kansainvälisten markkinain vaatimuksiin. Talonpojasta taas täytyy vielä nytkin sanoa Marxin sanoilla: talonpojasta tulee kauppias ja teollisuudenharjoittaja vailla niitä ehtoja, joiden vallitessa voi tulla todelliseksi kauppiaaksi ja teollisuudenharjoittajaksi⁷². Markkinat *vaativat jokaiselta* isännältä, että hänen on ehdottomasti alistuttava uusiin ehtoihin ja nopeasti mukauduttava niihin. Mutta tuo nopea mukautuminen on mahdoton ilman *pääomaa*. Pientalous on näin ollen kapitalismin oloissa tuomittu kiertämättä olemaan eniten rutii-nia ja takapajuista, mukautumaan huonoimmin markki-noihin.

Saadaksemme konkreettisemmän käsityksen tämän puutetta kärsivän laajan joukon ja pienen varakkaan vähemmistön todellisesta taloudellisesta olemuksesta esitämme numerotiedot maan ja karjan keskimäärästä eri ryhmien talouksissa. Porvarilliselle poliittiselle taloustieteelle (ja herroille revisionisteille) on luonnollista kapitalististen ristiriitojen hämääminen; sosialistisen poliittisen taloustieteen pitää ottaa selville taloustyyppien ja elintason erilaisuus kukoistavilla kapitalistisilla isännillä ja puutetta kärsivillä pienisännillä.

Talouksien ryhmät	Yhtä taloutta kohti tulee keskimäärin						
	Maata ha	Hevo- sia	Leh- miä	Kaik- kiaan nauta- karjaa	Lam- paita	Siko- ja	Silpi- karjaa
Maattomat	—	0,1	0,3	0,3	0,7	0,7	16,4
Maan määrä on tunte- maton	?	0,6	0,6	0,9	0,9	0,9	17,0
Korkeint. 2,5 ha	0,6	0,3	0,8	1,1	1,2	1,2	20,4
2,5— 10 "	5,1	0,9	2,7	3,9	2,9	3,0	29,5
10 — 40 "	21,6	2,9	6,6	11,3	8,4	6,8	43,0
40 —120 "	61,3	6,1	13,8	23,1	11,2	14,9	72,4
120 ha tai enemmän	267,3	16,7	58,7	93,7	18,5	51,2	131,3
<i>Keskimäärin</i>	13,1	1,6	3,8	6,3	3,9	4,2	31,5

Nämä numerotiedot osoittavat aivan selvästi, että kaikki kolme alinta ryhmää, jotka muodostavat puolet talouksien yleisestä lukumäärästä, ovat köyhälistöä. Enemmistönä ovat hevoseettomat ja lehmättömät „isännät”. Vain siinä ryhmässä, jossa talouksilla on korkeintaan 2,5 ha maata, on nautaeläimiä, lampaista ja sikoja yksi kokonainen eläin kutakin lajia. On selvää, ettei voi olla puhuttakaan siitä, että nämä puolet talouksien koko määrästä voisivat hyötyä maito- ja lihakarjanhoidosta. Tanskan maatalouden kukoistus merkitsee tälle puoliskolle riippuvaisuutta suurisännistä, välttämättömyyttä etsiä „lisäansioita”, s.o. tavalla tai toisella myydä työvoimaansa, se merkitsee heille ikuista puutetta ja puolittain rappiolle joutunutta taloutta.

On selvää, että tämä johtopäätös on oikea ainoastaan koko köyhimpien talouksien suureen joukkoon nähden. Olemme jo osoittaneet Saksan, Ranskan ja Venäjän maataloustilastojen tarjoamien numerotietojen nojalla, että maan määrän kannalta pientenkin talouksien joukossa on suuria karjanomistajia, tupakanviljelijöitä y.m.s. Differentioituminen ulottuu syvemmälle kuin mitä tanskalaisten tilastojen numerotietojen nojalla voimme kuvitella. Mutta tämä differentioituminen, kun se erottaa jokaisessa ryhmässä mitättömän pienen vähemmistön erikoisviljelyksiä harjoittavia talouksia, vain lisää isäntien enemmistön kurjuutta ja puutetta köyhimmissä ryhmissä.

Edelleen, esitetyistä numerotiedoista näkyy sekin, ettei pientalonpoikien sitäköön ryhmää, jossa on 2½—10 hehtaaria maata taloutta kohti, voida pitää missään määrin turvattuna eikä taloudellisesti varmalla kannalla olevana. Muistutamme, että tässä ryhmässä on 63.000 taloutta, s.o. 22,8% niiden kokonaismäärästä. Ja tässä ryhmässä on taloutta kohti keskimäärin 0,9 hevosta. Hevoseettomat käyttävät nähtävästi lehmiä vetoeläiminä huonontaan siten sekä maanviljelystalouden (matalampi kyntö) että karjatalouden ehtoja (nautakarjan heikkeneminen). Taloutta kohti on keskimäärin 2,7 lehmää. Jos taas vähennetään maito- ja lihatuotteiden käyttöä omassa perheessä, ja tuollainen käytön supistaminen todistaa jo suoranaisesti mitä katkerinta puutetta, niin mainitusta lehmämäärästä voidaan saada vain aivan mitättömiä määriä tuotteita myytäväksi.

Tuollaiset taloudet, joilla on keskimäärin 2,7 lehmää ja 3,0 sikaa taloutta kohti, *voivat* osallistua „kansallisesti” „kukoistavaan” maidon ja lihan myyntiin Englantiin *vain* kerrassaan mitättömässä määrässä. Kun talouden mittasuhteet ovat tuollaiset, niin kaupallinen maanviljelys ja karjanhoito merkitsevät osaksi aivan välttämättömien hyödykkeiden ottamista pois perheeltä, ravinnon huononemista, puutteen kärjistymistä, osaksi hyödykkeiden toimittamista myyntiin pikkuerinä, s.o. kaikkein epäedullisimmilla ehdoilla, ja sitä, ettei ole mahdollisuutta pitää rahavaroja äkillisten kiertämättömien menojen varalta. Ja nykyaikaisten kapitalististen maiden oloissa pientalonpojan luontais-talous voi vain kitua ja kuolla tuskallisella kuolemalla, mutta ei mitenkään kukoistaa. Porvarillisen ja revisionistisen poliittisen taloustieteen koko „tempu” onkin siinä, ettei tutkita erikoisesti juuri sen tyyppisten pientalouksien olosuhteita, jotka ovat „keskitasoa” alempana (tanskalaisella „keskitason” isännällä on 1,6 hevosta ja 3,8 lehmää) ja jotka muodostavat *valtavan enemmistön* isäntien koko lukumäärästä. Eikä ainoastaan olla erikseen tutkimatta tätä taloustyyppiä, vaan sitä hämätään vetoamalla yksinomaan „keskimääräisiin” numeroihin, „tuotannon” ja „myynnin” yleiseen kasvuun, ja vaikenemalla siitä, että vain varakkaat taloudet, jotka muodostavat pienen vähemmistön, *voivat* myydä tuotteitaan edullisesti.

Vain 10—40 hehtaaria omistavilla isännillä on sellaiset määrät karjaa, mitkä merkitsevät „kukoistuksen” *mahdollisuutta*. Mutta sellaisia talouksia on kaikkiaan 16% yleisestä lukumäärästä. Ja se on vielä kyseenalaista, tulevatko ne täysin toimeen ilman palkkatyötä, kun niillä on maata keskimäärin 21,6 hehtaaria. Tanskan maanviljelyksen ollessa hyvin intensiivistä ei yritys, jolla on tuollaiset mittasuhteet, ole nähtävästi mahdollinen ilman palkollisten tahi päiväläisten osanottoa. Valitettavasti sekä tanskalainen tilasto että useimmat Tanskan maanviljelyksestä kirjoittelevat kirjailijat ovat kokonaan porvarillisella näkökannalla, he eivät tutki kysymystä palkkatyöstä, sen käyttöä vaativien talouksien suuruudesta j.n.e. Tanskassa v. 1901 suoritetusta ammattien harjoittamista koskevasta tilastotiedustelusta saamme tietää vain sen, että „päiväläisten” y.m.s. ryhmään lasketaan kuuluvan 60.000 miestä ja 56.000 naista, s.o.

116.000 henkilöä niistä 972.000:sta maaseutuasukkaasta, jotka on jaoteltu sen mukaan, mikä asema heillä on tuotannossa. Ovatko nämä kymmenet tuhannet palkkатыöläiset (ja paitsi heitä on palkkатыössä „lisäänsiotyön” nimellä vielä pientalonpoikiakin) työssä yksinomaan 30.000 kapitalistisella suurisännällä (40—120 ha omistavia isäntiä on 27.620 ja yli 120 ha omistavia 2.201) vai osittain myös 10—40 ha omistavalla varakkaalla talonpoikaistolla, siitä meillä ei ole tietoja.

Kahdesta ylimmästä ryhmästä eli Tanskan maatalouden ylimmistä „30 tuhannesta” ei tarvitse paljon puhua: niiden maanviljelyksen ja karjanhoidon kapitalistista luonnetta on alussa kuvattu havainnollisesti numerotiedoilla.

Lopuksi viimeiset numerotiedot, joilla on yleistä mielenkiintoa, joihin Tanskan maataloustilastoissa on kajottu ja joita on osittain muokattu, koskevat sitä kysymystä, onko käynnissä karjanhoidon desentralisaatio vai konsentraatio sitä mukaa kuin tämä „ihannemaamme” „kukoistuksen” tärkein perusta kehittyy. Vuoden 1898 tilasto, jota olemme jo siteeranneet, tarjoaa erittäin mielenkiintoisia numerotietoja vuoteen 1893 verrattuna, ja yhden karjalajin, tosin tärkeimmän karjalajin, nimittäin koko nautakarjan suhteen voimme vertailla toisiinsa myöskin vuosien 1876 ja 1898 tietoja.

Vuosien 1893 ja 1898 välisenä aikana karjanhoidon kaikista aloista Tanskassa eniten edistyi sianhoito. Sikojen lukumäärä kasvoi tuona aikana 829.000:sta 1.168.000:een, s.o. 40 prosentilla, kun taas hevosten lukumäärä lisääntyi vain 410.000:sta 449.000:een, nautakarjan lukumäärä 1.696.000:sta 1.744.000:een ja lampaiden lukumäärä jopa pieneni. Kuka sitten on etupäässä hyötynyt tästä lukemattomiin osuuskuntiin yhdistyneiden tanskalaisten isäntien valtavasta edistyksestä? Vuoden 1898 tilastojen laatijat vastaavat tähän kysymykseen vertailemalla toisiinsa vuosien 1893 ja 1898 tietoja. Kaikki sikojen omistajat on jaettu neljään ryhmään: suurtilat, joilla on 50 kappaletta tai enemmän sikoja; suurenpuoleiset keskitaloudet, joilla on 15—49 kappaletta; pienenpuoleiset keskitaloudet, joilla on 4—14 kappaletta, ja pikkutaloudet, joilla on sikoja 1—3 kappaletta. Tilaston laatijat antavat näistä neljästä ryhmästä seuraavanlaisia tietoja:

Talouksien ryhmät	1893		1898		Lisäys pro- senteissa tahi luku- määrän pie- neneminen		Sikojen lukumäärän jakaantumi- nen prosen- teissa	
	Lukumäärä		Lukumäärä		Tal.	Sik.	1893	1898
	Talouk- sia	Sikoja	Talouk- sia	Sikoja				
Taloudet, joilla on 50 kpl. tai enem- män	844	79.230	1.487	135.999	76,2	71,7	9,6	11,6
15—49 kpl.	20.602	350.277	30.852	554.979	48,2	58,4	42,3	47,5
4—14 „	33.357	211.868	50.668	282.642	32,1	33,4	25,5	24,2
1—3 „	108.820	187.756	108.544	194.873	0,3	3,8	22,6	16,7
<i>Yhteensä</i>	168.623	829.131	191.551	1.168.493	13,6	40,9	100,0	100,0

Nämä numerotiedot osoittavat meille selvästi, että on käynnissä karjanhoidon nopea *keskittyminen*. Mitä suurempia taloudet ovat, sitä enemmän ne ovat hyötyneet karjanhoidon „edistyksestä”. Suurtaloudet ovat lisänneet karjan määrää 71,7 prosentilla, suurenpuoleiset keskitaloudet 58,4 prosentilla, pienuoleiset keskitaloudet 33,4 prosentilla, mutta pientaloudet vain 3,8 prosentilla. Rikkauden lisääntyminen lankeaa pääasiallisesti pienuoleisille „huippukeroksille”. Sikojen lukumäärän koko lisäys viiden vuoden aikana on 339.000; niistä 261.000, s.o. *yli kolme neljänestä*, lankeaa suurtalouksien ja suurenpuoleisten keskitalouksien osalle, joita on 32.000 (talouksien koko määrästä, joka on 266.000—277.000!). Tällä karjatalouden alalla suurtuotanto *tunkee* syrjään pientuotantoa: viiden vuoden kuluessa on suurtalouden osuus *kasvanut* (9,6 prosentista 11,6 prosenttiin) ja suurenpuoleisen keskitalouden osuus (42,3 prosentista 47,5 prosenttiin), pienuoleisen keskitalouden osuus on *vähentynyt* (25,5 prosentista 24,2 prosenttiin) ja pientalouden osuus vieläkin enemmän (22,6 prosentista 16,7 prosenttiin).

Jos *maa-aloja* koskevien summittaistilastojen asemesta voitaisiin saada maanviljelystaloudestakin sellaiset tilastot, jotka osoittaisivat itse tuotannon mittasuhteet yhtä täsmällisesti kuin karjan lukumäärä osoittaa * karjatalouden

* Edellä Drechslerin tietojen nojalla jo osoitimme, että suurtalouksissa on karja kooltaan isompaa. Tässäkin kokonaistilastot antavat sils pienennetyn kuvan keskittymisestä.

mittasuhteet, niin epäilemättä silloin näkisimme siinäkin *keskittymis*prosessin, jonka porvarilliset professorit ja opportunistit kieltävät.

Vieläkin mielenkiintoisempia ovat vastaavat tiedot koko nautakarjan määrästä, ja tällöin me voimme vuosien 1893 ja 1898 vertailua, jonka vuoden 1898 tilaston laatijat ovat tehneet, täydentää heinäkuun 17 pnä 1876 suoritettua laskennan antamalla tiedoilla („Danmarks Statistik. Statistik Tabelvaerk“, 4-de Raekke, litra C. Nr. 1. Kreaturholdet d. 17 juli 1876. København, 1878 *). Tässä ovat vastaavat tiedot noilta kolmelta vuodelta. (Taulukko seuraavalla sivulla.)

Nämä numerotiedot osoittavat meille laajemmalla ajanjaksolta ja tärkeämmän karjalajin suhteen yhtä havainnollisesti kuin edellä esitetyt numerotiedotkin *kapitalistisen keskittymis*prosessin. Tanskan karjanhoitotalouden kasvu, karjanhoidon kasvu on *miltei yksinomaan* kapitalistisen suurtalouden edistystä. Karjan määrän koko lisäys vuodesta 1876 vuoteen 1898 tekee 424.000 kappaletta. Tästä kasvusta tulee 76.000 niiden talouksien osalle, joilla on karjaa 50 kpl. tai enemmän, ja 303.000 niiden talouksien osalle, joilla on 15—49 kpl., s.o. kaikkiaan näiden ylimpien 38.000 talouden osalle tulee lisäyksestä 379.000 *eli melkein* $\frac{9}{10}$ *koko kasvusta*. Tämän selvempää kuvaa kapitalistisesta keskittymisestä ei voida edes kuvitellakaan.

Nautakarjaa omistavien talouksien kokonaismäärä lisääntyi vuosien 1876 ja 1898 välisenä aikana 12.645 taloudella (180.641—167.996), s.o. 7,5%. Tanskan koko väkiluku sen sijaan suureni vuosien 1880 ja 1901 välisenä aikana (s.o. jopa jonkin verran lyhyemmän aikajakson kuluessa) 1.969.039:stä 2.449.540:een henkilöön **, s.o. 24,4%. On selvää, että „omistavien“, s.o. karjaa omistavien, suhteellinen lukumäärä *on supistunut*. Omistajien joukkoon kuuluu *pienempi* osa väestöstä. Kaikkein pienimpien omistajien (1—3 kappaletta omistavien) määrä pienenee absoluuttisesti ja jatkuvasti. Pienenpuoleisten keskitalouksien (4—14 kappaletta omistavien) määrä kasvaa tavattoman hitaasti (+ 12,5% vuosina 1876—1893, + 2,5% vuosina 1893—1898) jäädessä jälkeen väestön kasvusta. Todellista ja

* „Tanskan tilasto. Tilastolliset taulukot“, 4. sarja, kohta C, № 1. Karjanhoito heinäkuun 17 pnä 1876. Kööpenhamina, 1878. *Toim.*

** Kaupunkiläisväestön prosentti oli v. 1880—28 % ja v. 1901—38 %.

Talouksien ryhmät	1876		1893		1898		Lisäys prosentelissa tai pieneneminen				Nautakarjan luku- määrän jakaantuminen prosentteissa		
	Lukumäärä		Lukumäärä		Lukumäärä		Vuosina 1876—1898		Vuosina 1893—1898				
							Luvut		Luvut				
	Talouksia	Nautakarjaa	Talouksia	Nautakarjaa	Talouksia	Nautakarjaa	Talouksia	Nautakarjaa	Talouksia	Nautakarjaa	1876	1893	1898
Taloudet, joilla on 50 kpl. tai enemmän	1.634	156.728	2.209	221.667	2.281	232.933	35,2	41,4	3,3	5,1	11,8	13,0	13,4
15—49 kpl.	24.096	514.678	35.200	793.474	36.110	818.190	46,1	54,1	2,6	3,1	39,0	46,8	46,8
4—14 .	64.110	504.193	72.173	539.301	73.958	552.944	12,5	6,9	2,5	2,5	38,2	31,8	31,7
1—3 .	78.156	144.930	70.218	141.748	68.292	140.730	10,2	2,2	2,7	0,7	11,0	8,4	8,1
<i>Yhteensä</i>	167.996	1.320.529	179.800	1.696.190	180.641	1.744.797	7,0	28,4	0,5	2,9	100,0	100,0	100,0

nopeaa kasvua havaitaan ainoastaan kapitalistisessa suurkarjanhoidossa, ja sitä paitsi vuosina 1876—1893 suurempoiset keskitaloudet lisääntyvät nopeammin kuin suurtaloudet, mutta vuosina 1893—1898 suurimmat taloudet lisääntyvät kaikkein nopeimmin.

Kun otamme vuosien 1876 ja 1898 tietojen mukaan suurimpien talouksien ryhmän, niiden, jotka omistavat 200 kappaletta tahi enemmän nautakarjaa, niin näemme, että vuonna 1876 niitä oli 79 (0,05% karjanomistajien kokomäärästä) ja niillä oli 18.970 kappaletta nautakarjaa (1,4% nautakarjan kokonaismäärästä), mutta vuonna 1898 oli runsaasti kaksi kertaa enemmän — 195 (0,1% kokomäärästä) ja niillä 52.385 kappaletta nautakarjaa (3,0% kokosummasta). Kaikkein suurimpien isäntien luku on määrällisesti enemmän kuin kaksinkertaistunut ja ne ovat laajentaneet tuotantoaan melkein kolminkertaiseksi.

Suurtuotanto on vuosien 1876 ja 1898 välisenä aikana koko ajan työntänyt syrjään pientuotantoa. Pientalouden osuus yleissummassa pienenee herkeämättä: 11,0%:sta vuonna 1876 8,4%:iin vuonna 1893 ja 8,1%:iin vuonna 1898. Keskitalouksien osuus niinkään koko ajan pienenee, vaikkakin jonkin verran hitaammin (38,2%—31,8%—31,7%). Suurenpuoleinen keskitalous lisäsi osuuttaan vuodesta 1876 vuoteen 1893 39,0%:sta 46,8%:iin, mutta vuosina 1893—1898 se pysyi samalla tasolla. Vain kaikkein suurimmat taloudet ovat lisääntyneet herkeämättä työntäen syrjään kaikkia muita ryhmiä (11,8%—13,0%—13,4%).

Mitä suotuisammiksi muodostuvat karjanhoitotalouden olosuhteet, sitä nopeammin käy kaupallisen karjanhoidon kehitys ja sen edistys, sitä voimakkaampaa on myöskin kapitalistinen keskittymisprosessi. Esimerkiksi Kööpenhaminan piirikunnassa, jossa vuonna 1880 oli 234.000 asukasta ja vuonna 1901 378.000 asukasta, on maito- ja lihatuotteille ollut luonnollisesti kaikkein taatuimmat myyntimahdollisuudet. Tämän piirikunnan maalaisisännät olivat rikkaampia nautakarjan omistajia kuin Tanskan muut isännät sekä vuonna 1876 että 1898, ja heillä oli karjaa keskimäärin 8,5 kappaletta ja 11,6 kappaletta, kun koko maassa oli keskimäärin 7,9 ja 9,7 kappaletta. Ja tässä piirikunnassa, jossa on suotuisimmat ehdot karjanhoidon kehittämiseksi, näemme keskittymisprosessin käyvän kaikkein voimakkaimmin.

Tässä on numerotiedot tuosta piirikunnasta vuosilta 1876 ja 1898 ylempänä käytetyn ryhmäjaon mukaan:

	1876		1898	
	Lukumäärät		Lukumäärät	
	Talouk- sia	Nauta- karjaa	Talouk- sia	Nauta- karjaa
Taloudet, joilla on 50 kpl. tai enemmän	44	4.488	86	9.059
Taloudet, joilla on 15—49 kpl.	1.045	22.119	1.545	35.579
" " " 4—14 "	2.011	16.896	1.900	14.559
" " " 1—3 "	2.514	4.468	1.890	3.767
<i>Yhteensä</i>	5.614	47.971	5.421	62.964

Tässä on omistajien absoluuttinenkin lukumäärä vähentynyt 22 vuoden kuluessa! Karjarikkauudet ovat keskittyneet yhä pienemmän isäntämäärän käsiin. Sekä pienisäntiä että keskisuuria isäntiä oli 22 vuoden kuluttua määrällisesti *vähemmän* ja heillä oli *vähemmän* karjaa. Suurenpuoleiset keskitaloudet olivat lisänneet omaisuuttaan puolitoistakertaiseksi (22.000 ja 35.000). Suurisännät — *enemmän kuin kaksinkertaisesti*. Kaikkein suurimpia isäntiä, joilla on 200 kappaletta tai enemmän nautakarjaa, oli vuonna 1876 *kaksi* isäntää ja heillä 437 kappaletta nautakarjaa, mutta vuonna 1898 oli 10 isäntää ja heillä 2.896 kappaletta nautakarjaa.

Kaikenlaisten Pudorien, Davidien ynnä muiden tietoisten ja tiedottomien pääoman palvelijain puuhilla myyntiehtojen parantamiseksi, isäntien liittoihin yhdistymisen kehittämiseksi sekä karjanhoidon ja maanviljelyksen teknillisen edistyksen hyväksi saattaa olla vain yksi merkitys: lähentää koko maassa ja maatalouden kaikilla aloilla samanlaisen järjestelmän aikaansaamista kuin on Kööpenhaminan piirikunnassa, s.o. erikoisen nopeaa tuotannon keskittymistä kapitalistien käsiin sekä väestön pakkoluovutusta, sen proletarisoitumista, omistajain osuuden supistumista yleisessä väkiluvussa, ja niiden osuuden kasvamista, joita kapitalismi työntää pois maaseudulta kaupunkiin j.n.e.

Yhteenveto: maa, joka on „ihannemaa” niiden kannalta, jotka vastustavat marxilaisuutta agraarikysymyksessä, näyttää meille (sosiaalitaloudellisten tilastojen alhaisesta

tasosta ja heikosta käsittelystä huolimatta) mitä selvimmin kapitalistisen agraarijärjestelmän, räikeinä ilmenevät kapitalistiset ristiriidat maanviljelyksessä ja karjanhoidossa, maataloustuotannon kasvavan keskittymisen ja sen, että suurtuotanto tunkee tieltään pientuotantoa, sekä maalaisväestön valtavan enemmistön proletarisoitumisen ja kurjuuden.
